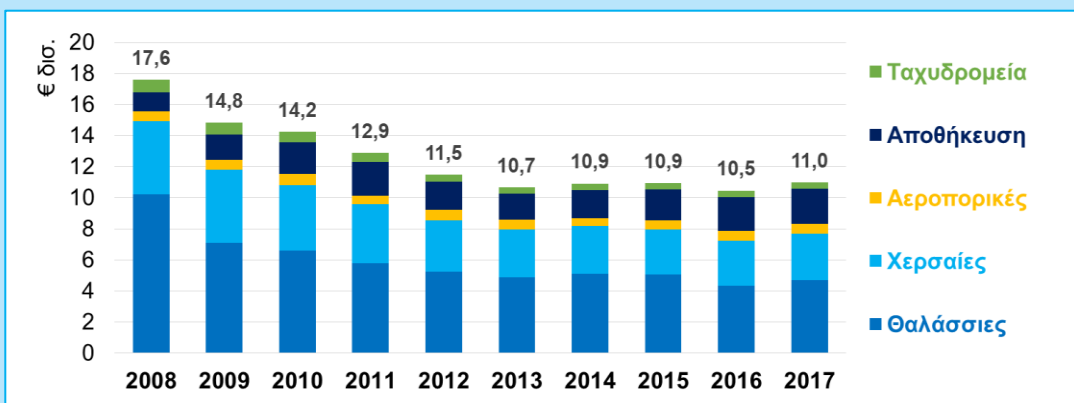

Ανάπτυξη των logistics με ευρωπαϊκές προδιαγραφές: Καθοριστικός παράγοντας για την εξωστρέφεια της ελληνικής παραγωγής!

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

- Ο κλάδος υπηρεσιών εφοδιαστικής αλυσίδας (logistics) είναι ένας από τους πιο νευραλγικούς τομείς της ελληνικής οικονομίας για την ανάπτυξη της βιομηχανίας και μεταποίησης. Η γεωγραφική θέση της χώρας είναι κομβικής σημασίας για την προώθηση των διεθνών εμπορικών συναλλαγών και ο κλάδος των logistics προσελκύει το επενδυτικό ενδιαφέρον των ισχυρών εμπορικών δυνάμεων στην παγκόσμια αγορά. Προσφέρει υπηρεσίες αποθήκευσης και διανομής προϊόντων στις εγχώριες μεταποιητικές και εμπορικές επιχειρήσεις, ενώ η ταχεία βελτίωση των λιμενικών υποδομών του Πειραιά και (προσεχώς) της Θεσσαλονίκης αναβαθμίζει σημαντικά το διαμετακομιστικό ρόλο της χώρας στις διεθνείς εμπορευματικές ροές. Ο κλάδος των logistics (υπηρεσίες προς τρίτους) παράγει το 6% περίπου του ΑΕΠ της χώρας, το οποίο ανεβαίνει στο 9,5%, συμπεριλαμβάνοντας τις ίδιες υπηρεσίες logistics που παρέχονται εσωτερικά από πολλές εμπορικές και μεταποιητικές επιχειρήσεις. Δίνει δουλειά στο 4,7% των απασχολούμενων (~200 χιλ. άτομα). Επίσης, σε σχέση με τον μέσο όρο της οικονομίας, ο κλάδος, αφενός δημιουργεί μεγαλύτερη ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά απασχολούμενο, και, αφετέρου ανακάμπτει με ταχύτερους ρυθμούς σε όρους απασχόλησης και μισθών (πίνακες Δ03, Δ04, Δ07). Είναι, επίσης, ο κλάδος που διαχειρίζεται όλο το διεθνές εισαγωγικό και εξαγωγικό εμπόριο της χώρας, και μεταφέρει το ελληνικό όνομα στις παγκόσμιες αγορές. Η αποτελεσματική λειτουργία του κλάδου, μέσω εξορθολογισμού του κόστους και βελτίωσης της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών logistics, αναμένεται να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο, τα επόμενα χρόνια, στην αύξηση του μεριδίου της βιομηχανίας στο 12% του ΑΕΠ, στον επιδιωκόμενο εξωστρεφή επαναπροσανατολισμό της ελληνικής οικονομίας, και στην καθιέρωση των ελληνικών διεθνώς εμπορεύσιμων προϊόντων, ως αξιόπιστες εισροές στις διεθνείς αλυσίδες αξίας. Η ανάπτυξη, όμως, των εμπορευματικών υποδομών της χώρας σε περιφερειακούς οδικούς άξονες, σιδηροδρομικά δίκτυα, περιφερειακά λιμάνια και εμπορευματικούς κόμβους (τοπικούς και εθνικούς), είναι ιδιαίτερα αργή. Και αυτό συμβαίνει περισσότερο εκεί όπου οι διαδικασίες εμπλέκονται στα γρανάζια της κρατικής γραφειοκρατίας. Οι ρυθμοί αυτοί δεν είναι πλέον συμβατοί με τα τεκταινόμενα στη διεθνή οικονομία, και πρέπει να επιταχυνθούν, εάν πρόκειται η Ελλάδα να αναπτυχθεί ταχύτερα από το 2% των επίσημων προβλέψεων. Βεβαίως, τα τελευταία 10 χρόνια έχουν επέλθει μεγάλες μεταβολές στον κλάδο. Με την καθοριστική παρέμβαση του ΣΕΒ και της Ελληνικής Εταιρίας Logistics (EEL), ο κλάδος είναι ίσως ο μόνος στην Ελλάδα που διαθέτει εθνικό σχέδιο ανάπτυξης εγκεκριμένο και επικαιροποιημένο από δυο διαδοχικές κυβερνήσεις. Με τις προτάσεις πολιτικής που προωθεί συνεχώς ο ΣΕΒ στη δημόσια διοίκηση, ο κλάδος έχει πλέον ένα ιδιαίτερα σύγχρονο ρυθμιστικό πλαίσιο. Αυτό συνεισφέρει σημαντικά στον εξορθολογισμό του κόστους λειτουργίας. Επίσης, με την παραχώρηση και σε ιδιώτες λιμανιών και αεροδρομίων, αλλά και σιδηροδρομικών υπηρεσιών προχωρά ταχύτερα η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του κλάδου. Χρειάζεται, όμως, και μια δημόσια διοίκηση που να διευκολύνει τους ιδιώτες επενδυτές να αναπτύξουν ακόμα περισσότερες υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας ώστε να επιτευχθεί ο στόχος δημιουργίας διαμετακομιστικού κόμβου στην Ελλάδα. Απαιτούνται, fast-track διαδικασίες για τις επενδύσεις σε εμπορευματικούς κόμβους όπως και ευθυγράμμιση των όρων δόμησης και αδειοδότησης όλων των κέντρων αποθήκευσης και διανομής (ΚΑΔ) με τους αντίστοιχους του ευρωπαϊκού ανταγωνισμού. Οι όροι που δόθηκαν στο Θριάσιο είναι απαραίτητο να επεκταθούν στο σύνολο των ΚΑΔ, αν θέλουμε ο κλάδος να στέκεται με αξιώσεις απέναντι στον ευρωπαϊκό ανταγωνισμό. Ενδεικτικά, οι όγκοι δόμησης των ΚΑΔ στην Ελλάδα παραμένουν περίπου 30% δυσμενέστεροι από τον ευρωπαϊκό ανταγωνισμό, ενώ μόνο για να παραχωρηθεί το 35% του διαθέσιμου χώρου στο Θριάσιο χρειάστηκαν 11 προκηρύξεις,

Ο κλάδος των logistics άντεξε στην κρίση και πλέον ανακάμπτει...

Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία του κλάδου μεταφορών και αποθήκευσης (€ δισ. σε τρέχουσες τιμές)
(Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί, 2017)

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor

E: mmtsopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντισπας
Associate Advisor

E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Με την ευγενική χορηγία:

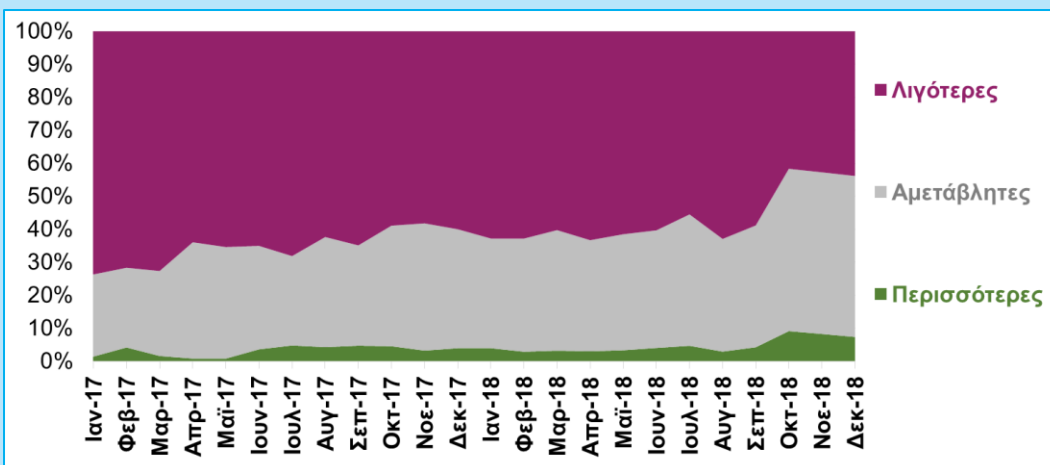

(συνέχεια από την 1^η σελ.)

3 διαγωνισμοί και περίπου 12 χρόνια. Σε αντίθεση, η Ισπανία μέσα σε πέντε έτη έθεσε σε παραγωγική λειτουργία το Plaza Logistics Park οκταπλάσιας έκτασης. Τέτοιου είδους χρονικές καθυστερήσεις δεν είναι, όμως, αποδεκτές στην ιδιωτική οικονομία. Η Fraport, που είναι μια ιδιωτική επένδυση αξιοποίησης αεροδρομίων, πέρασε και αυτή από 40 κύματα πριν τελεσφορήσει. Και είμαστε όλοι μάρτυρες των αβελτηριών στην επένδυση του πρώην αεροδρομίου της Αθήνας στο Ελληνικό. Υπάρχει, λοιπόν, επιτακτική ανάγκη η δημόσια διοίκηση να δημιουργήσει πλέον μια ειδική ή γενική γραμματεία εφοδιαστικής αλυσίδας στο Υπουργείο Ανάπτυξης που θα ασχολείται αποκλειστικά και οριζόντια με την υλοποίηση της στρατηγικής που έχει εκπονήσει το Εθνικό Συμβούλιο Logistics, δηλαδή με το σύνολο των δράσεων και πολιτικών που είναι αναγκαίες για την περαιτέρω ανάπτυξη του κλάδου, την αύξηση των επενδύσεων και της απασχόλησης.

- ο Σχεδόν αμετάβλητο παρέμεινε το οικονομικό κλίμα τον Δεκέμβριο του 2018, καθώς η επιδείνωση των προσδοκιών στη βιομηχανία και στις κατασκευές αντισταθμίστηκε από τη νέα βελτίωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης (που συνεχίζει την ανοδική της πορεία για 6^ο συνεχόμενο μήνα) και την μάλλον συγκυριακή ανάκαμψη των επιχειρηματικών προσδοκιών στο λιανικό εμπόριο. Πάντως, παρά την υποχώρηση των προσδοκιών στη βιομηχανία, η βιομηχανική παραγωγή στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών παρουσίασε σημαντική ανάκαμψη τον Νοέμβριο του 2018 (+6%), έπειτα από οριακή κάμψη τον προηγούμενο μήνα (-0,5%), εμφανίζοντας άνοδο +1,9% συνολικά κατά το 11μηνο 2018. Σε κάθε περίπτωση, η τάση που διαμορφώνεται είναι μεν θετική, αλλά ο ρυθμός ανόδου παρουσιάζει επιβράδυνση από τις αρχές του 2018. Ανάλογες επιδόσεις καταγράφουν και οι ελληνικές εξαγωγές, οι οποίες συνέχισαν να κινούνται ανοδικά τον Νοέμβριο του 2018 (+9,2% και +11,4% το 11μηνο του 2018) παρά τις τάσεις προστατευτισμού που διαμορφώνονται σε παγκόσμιο επίπεδο και τις επιπτώσεις τους στο διεθνές εμπόριο αγαθών. Από την άλλη πλευρά, η ανοδική πορεία του όγκου λιανικών πωλήσεων πλην καυσίμων ανακόπηκε τον Οκτώβριο του 2018 (-3,3%), έπειτα από 7 συνεχόμενους μήνες θετικής μεταβολής (+1,7% το διάστημα Ιαν – Οκτ 2018). Η μείωση αυτή μπορεί να αποδοθεί στη λήξη της τουριστικής περιόδου και τις αυξημένες φορολογικές υποχρεώσεις των νοικοκυριών. Ωστόσο, η πρόθεση των νοικοκυριών για μείζονες αγορές βελτιώνεται, με το ποσοστό αυτών που εκτιμούν ότι θα προβούν σε νέες αγορές να ανέρχεται σε 7,3%, από 3,9% στις αρχές του έτους, και αντίστοιχα αυτών που εκτιμούν μείωση των αγορών να μειώνεται σταθερά (43,5% από 61,8% στις αρχές του έτους). Παράλληλα, η ροή καταθέσεων των νοικοκυριών διαμορφώθηκε σε οριακά θετικό έδαφος τον Νοέμβριο του 2018 (+€60 εκατ.), ενώ διαφαίνεται ότι οι αυξημένες φορολογικές υποχρεώσεις επηρεάζουν αρνητικά και την πρόθεση για αποταμίευση τους επόμενους μήνες. Πάντως, το 11μηνο του 2018 οι καταθέσεις των νοικοκυριών αυξήθηκαν κατά +€3,5 δισ. Αντίθετα, οι καταθέσεις των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων μειώθηκαν για 2^ο συνεχόμενο μήνα (-€240 εκατ.), αντανακλώντας τα προβλήματα ρευστότητας που αντιμετωπίζουν και που αποτυπώνονται στον αρνητικό ρυθμό χρηματοδότησης (-0,6%) για 9^ο συνεχόμενο μήνα. Την ίδια ώρα, τα στοιχεία του ΕΡΓΑΝΗ (ειδικό τεύχος) δείχνουν αύξηση των θέσεων εργασίας, η οποία οφείλεται εν μέρει στην αύξηση της μερικής απασχόλησης, ιδίως σε μικρότερες επιχειρήσεις, όπου απαντάται με μεγαλύτερη συχνότητα η απασχόληση μισθωτών σε περισσότερους από έναν εργοδότες, με τον μέσο μισθό να παραμένει σε γενικές γραμμές σταθερός. Από την άλλη πλευρά, η πορεία των εσόδων του κράτους το 11μηνο του 2018 συνεχίζει να είναι καλή, υποβοηθούμενη από συγκυριακούς παράγοντες και την επιπτώση της αύξησης του ΦΠΑ σε αριθμό νησιών, αν και η αύξηση φαίνεται να στερείται δυναμικής. Η συγκράτηση των δαπανών προκύπτει κυρίως από τη μείωση ορισμένων κοινωνικών δαπανών και την ταυτόχρονη περίπου ισόποση αύξηση των δαπανών μισθοδοσίας. Τέλος, το 2018 οι καθαρές ιδρύσεις επιχειρήσεων εμφανίζονται σταθερά ενισχυμένες σε σύγκριση με το 2017, παρά την εύλογη λόγω τέλους χρόνου κάμψη των τελευταίων μηνών.

Η πρόθεση των νοικοκυριών για μείζονες αγορές βελτιώνεται...

Ποσοστό νοικοκυριών που δηλώνουν ότι θα προβούν σε λιγότερες, ίδιες ή περισσότερες μείζονες αγορές το επόμενο διάστημα (επίπλων, ηλεκτρικών συσκευών κλπ) (ΕΕ – DG ECFIN, Δεκ. 2018)

Μεταφορές και αποθήκευση (logistics): Ανεπαρκείς υποδομές - Υψηλές απαιτήσεις.

Με βάση στοιχεία του 2016 (Δ01), ο κλάδος των logistics αποτελείται από 62.878 επιχειρήσεις, εν μέσω 705.717 επιχειρήσεων στο επιχειρηματικό, μη κυβερνητικό ή αγροτικό τμήμα της οικονομίας, εκ των οποίων 61.433 επιχειρήσεις (97,7%) είναι πολύ μικρές (0 έως 9 άτομα) με 1,54 απασχολούμενους ανά επιχείρηση κατά μέσο όρο, ενώ υπάρχουν και 1.194 μικρές επιχειρήσεις (10 έως 49 άτομα) με 18,8 απασχολούμενους ανά επιχείρηση, 195 μεσαίες επιχειρήσεις (50 έως 249 άτομα) με 106,7 απασχολούμενους ανά επιχείρηση, και 56 μεγάλες επιχειρήσεις (>250 άτομα) με 822,5 απασχολούμενους ανά επιχείρηση (περιλαμβάνονται τα ΕΛΤΑ και οι αεροπορικές και ναυτιλιακές εταιρείες). Σημειώνεται ότι η Ελλάδα έχει 388 μεγάλες επιχειρήσεις το 2016, εκ των οποίων οι 56 (14%) ανήκουν στον κλάδο των logistics.

Σε σχέση με τα προ κρίσης επίπεδα (2008), σημειώνεται ότι έχουν χαθεί 6.231 επιχειρήσεις, εκ των οποίων 5.963 ήταν πολύ μικρές επιχειρήσεις, ενώ παράλληλα μειώθηκαν και οι μικρές επιχειρήσεις κατά 311 μονάδες. Ταυτόχρονα, όμως, αυξήθηκαν οι μεσαίες επιχειρήσεις κατά 30 μονάδες (εκ των οποίων +42 μονάδες στην Αποθήκευση, -30 μονάδες στις θαλάσσιες μεταφορές και +9 μονάδες στις χερσαίες μεταφορές), καθώς και οι μεγάλες επιχειρήσεις κατά 14 μονάδες (εκ των οποίων +20 μονάδες στην Αποθήκευση, +7 μονάδες στις θαλάσσιες μεταφορές και -10 στις χερσαίες μεταφορές). Τα στοιχεία αυτά είναι ενδεικτικά μιας διαδικασίας συγχωνεύσεων και εξαγορών λόγω της κρίσης και της δραματικής πτώσης των πωλήσεων, με την μεγαλύτερη κινητικότητα να εμφανίζεται στον τομέα της αποθήκευσης.

Όσον αφορά στη συμβολή του κλάδου των logistics στην Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (δηλ. κέρδη, αμοιβές και αποσβέσεις) σε σταθερές τιμές 2010 (Δ02), της ελληνικής οικονομίας, το 2017 ο κλάδος συνεισέφερε το 6,1% στο σύνολο, έναντι 6,6% το 2013

και 8,3% το 2008. Ο μόνος υποκλάδος που αυξάνει διαχρονικά το μερίδιο του στην οικονομία είναι η αποθήκευση (από 0,5% το 2008 σε 1,2 το 2017), με τις αεροπορικές μεταφορές να παραμένουν στα ίδια επίπεδα και τους άλλους κλάδους να συρρικνώνονται. Από το 2013 και μετά, όταν άρχισε να ανακάμπτει σταδιακά η οικονομία, αυξάνουν τα μερίδια τους οι αεροπορικές μεταφορές και η αποθήκευση, ενώ τα ταχυδρομεία παραμένουν στάσιμα, και, συνεχίζουν να χάνουν μερίδια οι χερσαίες και οι θαλάσσιες μεταφορές.

Ο κλάδος των logistics αποτελείται από 62.878 επιχειρήσεις. Σε σχέση με τα προ κρίσης επίπεδα (2008), σημειώνεται ότι έχουν χαθεί 6.231 επιχειρήσεις, εκ των οποίων 5.963 ήταν πολύ μικρές επιχειρήσεις, ενώ παράλληλα μειώθηκαν και οι μικρές επιχειρήσεις κατά 311 μονάδες. Ταυτόχρονα, όμως, αυξήθηκαν οι μεσαίες επιχειρήσεις κατά 30 μονάδες, καθώς και οι μεγάλες επιχειρήσεις κατά 14 μονάδες. Τα στοιχεία αυτά είναι ενδεικτικά μιας διαδικασίας συγχωνεύσεων και εξαγορών λόγω της κρίσης και της δραματικής πτώσης των πωλήσεων, με την μεγαλύτερη κινητικότητα να εμφανίζεται στον τομέα της αποθήκευσης.

Όσον αφορά στην απασχόληση (μισθωτοί και αυτοαπασχολούμενοι, Δ03 και Δ06), σημειώνεται ότι το 2017 στον κλάδο απασχολούνταν 196,2 χιλ. άτομα, εκ των οποίων 119,3 χιλ. είναι μισθωτοί και ημερομίσθιοι και 76,9 χιλ. αυτοαπασχολούμενοι, με τους αυτοαπασχολούμενους να έχουν μειωθεί κατά -14,5 χιλ. άτομα και τους μισθωτούς και ημερομίσθιους κατά -9,1 χιλ. άτομα από το 2008, αν και τα μεγέθη βελτιώνονται από το 2013 και μετά. Επίσης, ο κλάδος

Δ01: Διάρθρωση επιχειρήσεων στον κλάδο μεταφορών και αποθήκευσης κατά μέγεθος επιχειρήσεων
(Eurostat, Structural Business Statistics, 2016)

Αριθμός επιχειρήσεων

2008	Μέγεθος με βάση τον αριθμό απασχολούμενων									
	Σύνολο	%	0 - 9	%	10 - 49	%	50 - 249	%	>250	%
Σύνολο οικονομίας	731.374	100,0%	705.801	96,5%	22.045	3,0%	3.056	0,4%	444	0,1%
Μεταφορές και αποθήκευση	69.109	100,0%	67.396	97,5%	1.505	2,2%	165	0,2%	42	0,1%
Χερσαίες	57.645	100,0%	56.991	98,9%	580	1,0%	56	0,1%	17	0,0%
Θαλάσσιες	2.841	100,0%	2.435	85,7%	342	12,0%	61	2,1%	4	0,1%
Αεροπορικές	17	100,0%	8	47,1%	...	...	...	...	...	...
Αποθήκευση	8.244	100,0%	7.647	92,8%	542	6,6%	45	0,5%	11	0,1%
Ταχυδρομεία	362	100,0%	315	87,0%	...	...	...	...	...	...
2016	Σύνολο	%	0 - 9	%	10 - 49	%	50 - 249	%	>250	%
Σύνολο οικονομίας	705.717	100,0%	678.816	96,2%	23.829	3,4%	2.684	0,4%	388	0,1%
Μεταφορές και αποθήκευση	62.878	100,0%	61.433	97,7%	1.194	1,9%	195	0,3%	56	0,1%
Χερσαίες	53.456	100,0%	52.911	99,0%	473	0,9%	65	0,1%	7	0,0%
Θαλάσσιες	2.694	100,0%	2.480	92,1%	172	6,4%	31	1,2%	11	0,4%
Αεροπορικές	96	100,0%	66	68,8%	...	...	...	...	...	...
Αποθήκευση	5.467	100,0%	4.956	90,7%	393	7,2%	87	1,6%	31	0,6%
Ταχυδρομεία	1.165	100,0%	1.020	87,6%	...	...	...	...	...	...

Αριθμός απασχολούμενων

2008	Μέγεθος με βάση τον αριθμό απασχολούμενων									
	Σύνολο	%	0 - 9	%	10 - 49	%	50 - 249	%	>250	%
Σύνολο οικονομίας	2.461.091	100,0%	1.366.976	55,5%	426.963	17,3%	276.452	11,2%	360.946	14,7%
Μεταφορές και αποθήκευση	206.044	100,0%	111.723	54,2%	27.250	13,2%	15.429	7,5%	51.643	25,1%
Χερσαίες	124.517	100,0%	89.107	71,6%	10.012	8,0%	5.698	4,6%	19.701	15,8%
Θαλάσσιες	20.964	100,0%	6.307	30,1%	5.511	26,3%	5.709	27,2%	3.436	16,4%
Αεροπορικές	4.470	100,0%	52	1,2%	...	...	...	...	...	...
Αποθήκευση	39.504	100,0%	15.421	39,0%	10.650	27,0%	3.637	9,2%	9.795	24,8%
Ταχυδρομεία	16.589	100,0%	836	5,0%	...	...	...	...	...	...
2016	Σύνολο	%	0 - 9	%	10 - 49	%	50 - 249	%	>250	%
Σύνολο οικονομίας	2.250.211	100,0%	1.288.988	57,3%	412.490	18,3%	254.639	11,3%	294.094	13,1%
Μεταφορές και αποθήκευση	184.151	100,0%	94.818	51,5%	22.468	12,2%	20.807	11,3%	46.058	25,0%
Χερσαίες	106.465	100,0%	78.503	73,7%	8.756	8,2%	7.416	7,0%	11.790	11,1%
Θαλάσσιες	15.913	100,0%	3.696	23,2%	3.228	20,3%	2.960	18,6%	6.029	37,9%
Αεροπορικές	3.666	100,0%	111	3,0%	...	...	...	...	...	...
Αποθήκευση	43.478	100,0%	10.003	23,0%	7.640	17,6%	8.935	20,6%	16.901	38,9%
Ταχυδρομεία	14.631	100,0%	2.505	17,1%	...	...	...	...	...	...

απασχολούσε το 2017 το 4,7% του συνόλου των απασχολούμενων, έναντι 4,7% το 2013 και 4,6% το 2008. Και πάλι, ο μόνος υποκλάδος που εμφανίζει σταθερή αύξηση στο μερίδιο της απασχόλησης είναι η αποθήκευση, με τους υπόλοιπους υποκλάδους να εμφανίζουν στασιμότητα.

Το γεγονός ότι οι απασχολούμενοι του κλάδου (4,7% επί του συνόλου των απασχολούμενων της οικονομίας) παράγει το 6,1% της προστιθέμενης αξίας στην οικονομία, σηματοδοτεί πολύ υψηλότερη παραγωγικότητα από το μέσο όρο στην οικονομία. Η ΑΠΑ ανά απασχολούμενο σε σταθερές τιμές 2010 (**Δ04**) ήταν €52 χιλ. το 2017 στον κλάδο των logistics έναντι €40,2 χιλ. στο σύνολο της οικονομίας, με την υψηλότερη παραγωγικότητα στις θαλάσσιες μεταφορές (€132,1 χιλ.) και τις αεροπορικές μεταφορές (€117,3 χιλ.), με την αποθήκευση στα €50,4 χιλ., τις χερσαίες μεταφορές στα €30,4 χιλ. και

τα ταχυδρομεία στα €20,3 χιλ. Οι διαφορές αυτές προφανώς επηρεάζονται και από τις αποσβέσεις (που σχετίζονται με τις επενδύσεις σε κτήρια, μηχανήματα και μεταφορικό εξοπλισμό του κάθε κλάδου), που είναι μεγαλύτερες στις θαλάσσιες και αεροπορικές μεταφορές. Τα στοιχεία δείχνουν μεγάλη ανάκαμψη της παραγωγικότητας στις αεροπορικές μεταφορές από το 2013 και μετά, με όλους τους άλλους υποκλάδους να υποχωρούν, πέραν της σχεδόν καθολικής πτώσης την περίοδο της μεγάλης ύφεσης 2008-2013. Η αποθήκευση, ειδικότερα, εμφανίζει αύξηση 87% μεταξύ 2008 και 2013, παρά την μεγάλη ύφεση, προφανώς λόγω της δραστηριοποίησης της COSCO στο λιμάνι του Πειραιά.

Δ02: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία κλάδου μεταφορών και αποθήκευσης (Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί, 2017)

(€ εκατ., τιμές 2010)	2008	%	2013	%	2017	%	%Δ 2013/2008	%Δ 2017/2013	%Δ 2017/2008
Σύνολο οικονομίας	219.091,5	100,0%	165.455,2	100,0%	166.799,2	100,0%	-24,5%	0,8%	-23,9%
Μεταφορές και αποθήκευση	18.150,9	8,3%	10.837,5	6,6%	10.192,1	6,1%	-40,3%	-6,0%	-43,8%
Χερσαίες	4.630,1	2,1%	3.598,7	2,2%	3.248,5	1,9%	-22,3%	-9,7%	-29,8%
Θαλάσσιες	11.273,3	5,1%	4.657,6	2,8%	3.898,0	2,3%	-58,7%	-16,3%	-65,4%
Αεροπορικές	804,5	0,4%	361,6	0,2%	633,5	0,4%	-55,1%	75,2%	-21,3%
Αποθήκευση	1.094,0	0,5%	1.883,2	1,1%	2.080,9	1,2%	72,1%	10,5%	90,2%
Ταχυδρομεία	878,1	0,4%	355,7	0,2%	323,8	0,2%	-59,5%	-9,0%	-63,1%

Δ03: Σύνολο απασχολούμενων (μισθωτοί και αυτοαπασχολούμενοι) στον κλάδο μεταφορών και αποθήκευσης (Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί, 2017)

(χιλ. άτομα)	2008	%	2013	%	2017	%	%Δ 2013/2008	%Δ 2017/2013	%Δ 2017/2008
Σύνολο οικονομίας	4.856,4	100,0%	3.997,7	100,0%	4.146,1	100,0%	-17,7%	3,7%	-14,6%
Μεταφορές και αποθήκευση	222,2	4,6%	189,4	4,7%	196,2	4,7%	-14,8%	3,6%	-11,7%
Χερσαίες	129,8	2,7%	108,7	2,7%	106,9	2,6%	-16,2%	-1,7%	-17,6%
Θαλάσσιες	28,4	0,6%	27,9	0,7%	29,5	0,7%	-1,7%	5,7%	3,8%
Αεροπορικές	5,9	0,1%	5,5	0,1%	5,4	0,1%	-6,6%	-1,8%	-8,3%
Αποθήκευση	36,3	0,7%	33,4	0,8%	38,4	0,9%	-7,9%	15,1%	6,0%
Ταχυδρομεία	21,9	0,5%	13,8	0,3%	15,9	0,4%	-36,7%	15,2%	-27,1%

Δ04: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ανά απασχολούμενο στον κλάδο μεταφορών και αποθήκευσης (Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί, 2017)

(€ χιλ., τιμές 2010)	2008	2013	2017	%Δ 2013/2008	%Δ 2017/2013	%Δ 2017/2008
Σύνολο οικονομίας	45,1	41,4	40,2	-8,3%	-2,8%	-10,8%
Μεταφορές και αποθήκευση	81,7	57,2	52,0	-30,0%	-9,2%	-36,4%
Χερσαίες	35,7	33,1	30,4	-7,2%	-8,2%	-14,8%
Θαλάσσιες	396,7	166,8	132,1	-58,0%	-20,8%	-66,7%
Αεροπορικές	136,6	65,7	117,3	-51,9%	78,4%	-14,1%
Αποθήκευση	30,2	56,4	54,1	86,9%	-4,0%	79,4%
Ταχυδρομεία	40,2	25,7	20,3	-36,0%	-21,0%	-49,4%

Ενδεικτικές της μεγαλύτερης παραγωγικότητας στον κλάδο των logistics είναι και οι διαφορές στους μισθούς των μισθωτών (μέσος βασικός μισθός το 2017 €21,8 χιλ. έναντι €16,1 χιλ. στο σύνολο της οικονομίας, **Δ05** και **Δ07**), με τους υψηλότερους μισθούς να καταγράφονται στον κλάδο των θαλάσσιων μεταφορών (€30,8 χιλ.), και τους χαμηλότερους μισθούς στον κλάδο των χερσαίων μεταφορών και των ταχυδρομείων (προφανώς και λόγω υψηλότερου ανταγωνισμού).

Όσον αφορά στην ανάκαμψη του κλάδου των logistics τα τελευταία χρόνια, το 2017 παρατηρείται μια αύξηση της ΑΠΑ σε τρέχουσες τιμές κατά +5% έναντι -4,3% το 2016 και +0,2% το 2015. Επίσης την τελευταία τριετία 2015-2017, παρά τις διακυμάνσεις σε επιμέρους υποκλάδους, η απασχόληση μισθωτών αυξάνει με υπερδιπλάσιους ρυθμούς από το μέσο όρο της

οικονομίας (+1,2% στην οικονομία, +2,5% στα logistics). Ταυτόχρονα, οι βασικοί μισθοί που πληρώνονται παραμένουν περίπου στάσιμοι, λόγω της μεγάλης ανεργίας που πλήττει ακόμη την οικονομία, με την κατάσταση πάντως να βαίνει βελτιούμενη (από -4,6% το 2015, σε -2% το 2016 και -0,2% το 2017). Το 2017, μάλιστα, όλοι οι υποκλάδοι, με την εξαίρεση της αποθήκευσης, εμφανίζουν αύξηση βασικών μισθών. Η εικόνα που προκύπτει είναι εικόνα ισχυρής ανάκαμψης του κλάδου, που, όσο βελτιώνεται η οικονομία, τόσο περισσότερο διαχέεται και στην αμοιβή της εργασίας.

Λίαν ενθαρρυντική είναι και η εικόνα από το μέτωπο των επενδύσεων σε τρέχουσες τιμές, όπου βεβαίως, κυριαρχούν οι επενδύσεις σε πλοία, που από €1,5 δισ. το 2015 ανήλθαν σε €2,5 δισ. το 2017, ενώ και οι επενδύσεις σε φορτηγά, αυτοκίνητα, κλπ. από €358

Δ05: Μισθοί και ημερομίσθια (βασικοί μισθοί) κλάδου μεταφορών και αποθήκευσης (Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί, 2017)

(€ εκατ., τρέχουσες τιμές)	2008	%	2013	%	2017	%	%Δ 2013/2008	%Δ 2017/2013	%Δ 2017/2008
Σύνολο οικονομίας	64.249,4	100,0%	44.738,3	100,0%	44.881,9	100,0%	-30,4%	0,3%	-30,1%
Μεταφορές και αποθήκευση	3.299,0	5,1%	2.597,7	5,8%	2.599,2	5,8%	-21,3%	0,1%	-21,2%
Χερσαίες	1.344,9	2,1%	734,4	1,6%	730,6	1,6%	-45,4%	-0,5%	-45,7%
Θαλάσσιες	730,5	1,1%	740,6	1,7%	812,4	1,8%	1,4%	9,7%	11,2%
Αεροπορικές	161,7	0,3%	192,3	0,4%	124,6	0,3%	18,9%	-35,2%	-22,9%
Αποθήκευση	554,6	0,9%	669,0	1,5%	668,5	1,5%	20,6%	-0,1%	20,5%
Ταχυδρομεία	507,3	0,8%	261,4	0,6%	263,1	0,6%	-48,5%	0,7%	-48,1%

Δ06: Αριθμός μισθωτών στον κλάδο μεταφορών και αποθήκευσης (Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί, 2017)

(χιλ. άτομα)	2008	%	2013	%	2017	%	%Δ 2013/2008	%Δ 2017/2013	%Δ 2017/2008
Σύνολο οικονομίας	3.214,8	100,0%	2.652,5	100,0%	2.779,6	100,0%	-17,5%	4,8%	-13,5%
Μεταφορές και αποθήκευση	130,8	4,1%	116,2	4,4%	119,3	4,3%	-11,1%	2,6%	-8,8%
Χερσαίες	52,4	1,6%	45,0	1,7%	42,2	1,5%	-14,3%	-6,1%	-19,5%
Θαλάσσιες	25,1	0,8%	25,6	1,0%	26,4	0,9%	1,6%	3,2%	4,9%
Αεροπορικές	5,9	0,2%	5,5	0,2%	5,4	0,2%	-6,6%	-1,8%	-8,3%
Αποθήκευση	26,8	0,8%	27,3	1,0%	30,3	1,1%	1,6%	11,3%	13,1%
Ταχυδρομεία	20,5	0,6%	13,0	0,5%	14,9	0,5%	-36,7%	15,1%	-27,1%

Δ07: Μισθοί και ημερομίσθια ανά μισθωτό στον κλάδο μεταφορών και αποθήκευσης (Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί, 2017)

(€ χιλ. τρέχουσες τιμές)	2008	2013	2017	%Δ 2013/2008	%Δ 2017/2013	%Δ 2017/2008
Σύνολο οικονομίας	20,0	16,9	16,1	-15,6%	-4,3%	-19,2%
Μεταφορές και αποθήκευση	25,2	22,3	21,8	-11,4%	-2,5%	-13,6%
Χερσαίες	25,6	16,3	17,3	-36,3%	5,9%	-32,5%
Θαλάσσιες	29,1	29,0	30,8	-0,2%	6,2%	6,0%
Αεροπορικές	27,5	35,0	23,1	27,4%	-34,0%	-16,0%
Αποθήκευση	20,7	24,5	22,0	18,7%	-10,2%	6,6%
Ταχυδρομεία	24,7	20,1	17,6	-18,6%	-12,6%	-28,8%

(€ εκατ., τρέχουσες τιμές)	2015	2016	2017	%Δ 2013/2008	%Δ 2017/2013
Σύνολο οικονομίας	20.490,3	21.284,4	23.243,0	3,9%	9,2%
Μεταφορές και αποθήκευση	1.920,5	2.396,3	3.275,7	24,8%	36,7%
Χερσαίες	358,0	469,2	641,7	31,1%	36,8%
Θαλάσσιες	1.491,3	1.841,2	2.544,2	23,5%	38,2%
Αεροπορικές	4,4	5,1	5,4	15,9%	5,9%
Αποθήκευση	62,3	75,6	79,3	21,3%	4,9%
Ταχυδρομεία	4,5	5,1	5,2	13,3%	2,0%

Δ08: Ακαθάριστες επενδύσεις σε πάγια
(Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί, 2017)

εκατ. το 2015 διαμορφώθηκαν σε €642 εκατ. το 2017. Οι μεταβολές αυτές, σε μεγάλο βαθμό, αντανakλούν την άνθηση του τουρισμού (ενοικιάσεις αυτοκινήτων, λεωφορείων, κλπ.) και του διαμετακομιστικού εμπορίου (φορτηγά, αυτοκίνητα, πλοία, κλπ.). Αυξήσεις, επίσης, αλλά και σε μικρότερα μεγέθη, εμφανίζουν και οι υποκλάδοι της αποθήκευσης (€79,3 εκατ. επενδύσεις το 2017, +4,9% από το 2016), των αεροπορικών μεταφορών (€5,4 εκατ. το 2017, +5,9% από το 2016) και των ταχυδρομείων (€5,2 εκατ. το 2017, +2% από το 2016).

Η αύξηση των επενδύσεων το 2017, κατά κατηγορία, εμφανίζεται στον Πίνακα Δ08. Πέραν των θαλασσιών μεταφορών όπου το 100% είναι μεταφορικός εξοπλισμός (πλοία), στις χερσαίες μεταφορές (€642 εκατ.) οι επενδύσεις περιλαμβάνουν, κυρίως, €262 εκατ. σε κατασκευές και €368 εκατ. σε μεταφορικό εξοπλισμό (φορτηγά, τραίνα, κλπ.). Τέλος, οι επενδύσεις στην αποθήκευση το 2017 (€79,3 εκατ.) περιλαμβάνουν €12,8 εκατ. σε κατασκευές (-14,7% από το 2016), €33,2 εκατ. σε μεταφορικό εξοπλισμό (+21,2% από το 2016), €20,7 εκατ. σε Μηχανήματα και Τεχνολογίες Πληροφορικής Επικοινωνιών (ΤΠΕ), καθώς, και €12,7 εκατ. σε δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (για την χρήση, κυρίως, λογισμικού).

Η εικόνα που αναδύεται είναι η εικόνα ενός δυναμικού κλάδου που ανανεώνει τον μηχανολογικό εξοπλισμό, που χρησιμοποιεί νέες τεχνολογίες και εφαρμογές, επιδιώκοντας να προσαρμοσθεί στις μελλοντικές ανάγκες της οικονομίας όπως διαμορφώνονται. Σημειώνεται εν προκειμένω ότι ο κλάδος των logistics επηρεάζεται σε βάθος από την έλευση της ψηφιακής και της κυκλικής οικονομίας, στο πλαίσιο των αλλαγών που φέρνει η 4^η Βιομηχανική Επέκταση (Logistics 4.0). Για παράδειγμα, το ίντερνετ των πραγμάτων και η τεχνητή νοημοσύνη φέρνουν επανάσταση στον τρόπο που ο καταναλωτής θα εφοδιάζεται με καταναλωτικά

αγαθά, με βασικό πυλώνα το «έξυπνο σπίτι» που θα «παραγγέλνει» εξατομικευμένα αγαθά και υπηρεσίες στη βάση της καταγραφόμενης κατανάλωσης του νοικοκυριού. Επίσης, αναμένονται ριζικές αλλαγές στον τρόπο που θα γίνονται οι μεταφορές, αλλά και στο είδος των μεταφορικών μέσων που χρησιμοποιούνται. Οι αλλαγές αυτές θα αλλάξουν το σύνολο της οικονομίας και, βεβαίως, την εφοδιαστική αλυσίδα. Είναι για αυτό το λόγο σημαντικό να παρακολουθούνται οι τεχνολογικές εξελίξεις και ο κλάδος να προετοιμάζεται, μέσω επενδύσεων, τόσο στην υιοθέτηση νέων τεχνολογιών όσο και στην ανάπτυξη των αναγκαίων δεξιοτήτων στο ανθρώπινο δυναμικό.

Η εικόνα που αναδύεται είναι η εικόνα ενός δυναμικού κλάδου που ανανεώνει τον μηχανολογικό εξοπλισμό, που χρησιμοποιεί νέες τεχνολογίες και εφαρμογές, επιδιώκοντας να προσαρμοσθεί στις μελλοντικές ανάγκες της οικονομίας όπως διαμορφώνονται.

Πέραν της άμεσης συνεισφοράς των logistics στο ΑΕΠ της Ελλάδας (6,1%) το 2017, υπολογίζεται ότι η έμμεση συμβολή του κλάδου ανέρχεται σε 3,5 π.μ. του ΑΕΠ περίπου (Ο Τομέας των Logistics στην Ελλάδα, Νοέμβριος 2018, Ελληνική Εταιρία Logistics και Πανεπιστήμιο Αιγαίου). Η έμμεση συμβολή αναφέρεται σε ενδο-επιχειρησιακά (in-house) logistics των εμπορικών και μεταποιητικών επιχειρήσεων (2,10 π.μ. του ΑΕΠ το 2016), εκ των οποίων 0,76 π.μ. του ΑΕΠ

στο χονδρικό και λιανικό εμπόριο και 1,34 π.μ. του ΑΕΠ στη μεταποίηση, κυρίως στους μεταποιητικούς κλάδους των τροφίμων, πετρελαιοειδών, χημικών, φαρμακευτικών προϊόντων, ορυκτών και Η/Υ, μηχανημάτων, εξοπλισμού και επίπλων. Τέλος, οι λοιποί κλάδοι, κυρίως επιχειρήσεις στην αγροτική οικονομία, τις κατασκευές και τον τουρισμό, συμβάλλουν κατά 1,36 π.μ. του ΑΕΠ το 2016.

Ο κλάδος των logistics επηρεάζεται σε βάθος από την έλευση της ψηφιακής και της κυκλικής οικονομίας, στο πλαίσιο των αλλαγών που φέρνει η 4η Βιομηχανική Επέκταση (Logistics 4.0). Για παράδειγμα, το ίντερνετ των πραγμάτων και η τεχνητή νοημοσύνη φέρνουν επανάσταση στον τρόπο που ο καταναλωτής θα εφοδιάζεται με καταναλωτικά αγαθά, με βασικό πυλώνα το «έξυπνο σπίτι» που θα «παραγγέλλει» εξατομικευμένα αγαθά και υπηρεσίες στη βάση της καταγραφόμενης κατανάλωσης του νοικοκυριού.

Σημειώνεται, πάντως, ότι όλο και περισσότερες εμπορικές και μεταποιητικές επιχειρήσεις, με αυξανόμενο ρυθμό, αναθέτουν πλέον υπηρεσίες logistics σε ειδικευμένους παρόχους υπηρεσιών Third Party Logistics (3PL), που πέραν της αποθήκευσης και της διανομής προϊόντων, παρέχουν και άλλες υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας, όπως ανασυσκευασία, ετικετοκόλληση, κλπ. Η δραστηριοποίηση των εμπορικών, μεταποιητικών και 3PL εταιριών προκαλεί αυξημένη αναζήτηση συγχρόνων και αποδοτικών αποθηκευτικών χώρων, και ωθεί τον υποκλάδο της αποθήκευσης σε ισχυρότερη ανάκαμψη από τους άλλους υποκλάδους της παροχής υπηρεσιών logistics, με τα μισθώματα αποθηκευτικών χώρων να βελτιώνονται, καθώς οι

υφιστάμενοι αποθηκευτικοί χώροι δεν επαρκούν, ή δεν πληρούν κριτήρια ασφαλούς αποθήκευσης (πχ. ψύξης ή κατάψυξης).

Οι περισσότεροι διαθέσιμοι χώροι αποθήκευσης βρίσκονται στη Δυτική Αττική (στον Ασπρόπυργο, δίπλα στο Θριάσιο Πεδίο) καθώς και στη Βόρεια Αττική (Άγιος Στέφανος, Μεταμόρφωση, Λυκόβρυση) και Βοιωτία, την Θεσσαλονίκη (Σίνδος, Καλοχώρι). Η ανάπτυξη του υποκλάδου της αποθήκευσης προϋποθέτει τη δημιουργία Πάρκων Εφοδιαστικής Αλυσίδας τοπικής και εθνικής κλίμακας. Ήδη δρομολογούνται το Εμπορευματικό Κέντρο Θριάσιου (σύμβαση παραχώρησης μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και της ΓΑΙΟΣΕ, και της ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ/ Goldair, με την Μυτιληναίος να αναλαμβάνει την κατασκευή των υποδομών). Δρομολογούνται, επίσης, τα εμπορευματικά κέντρα Θεσσαλονίκης στο πρώην στρατόπεδο Γκόνου, καθώς και Ηγουμενίτσας, Αλεξανδρούπολης και Καβάλας, με τους αντίστοιχους λιμένες, τις σιδηροδρομικές διασυνδέσεις και τους οδικούς άξονες να δημιουργούν τις απαραίτητες συνέργειες. Εκτιμάται, πάντως, ότι οι ακολουθούμενες διαδικασίες είναι χρονοβόρες (η παραχώρηση του Θριάσιου πήρε τουλάχιστον 10 χρόνια) και, για αυτό, ίσως, πρέπει να αναζητηθούν διαδικασίες πιο φιλικές προς τις ιδιωτικές επενδύσεις αλλά και επέκταση των όρων δόμησης και αδειοδότησης που δόθηκαν στο Θριάσιο στο σύνολο των κέντρων αποθήκευσης και διανομής (ΚΑΔ) αν θέλουμε ο κλάδος να στέκεται με αξιώσεις απέναντι στον ευρωπαϊκό ανταγωνισμό.

Όσον αφορά στις εμπορευματικές μεταφορές, σχεδόν το σύνολο των χερσαίων μεταφορών (98,7%) γίνεται μέσω του οδικού δικτύου, λόγω της γεωγραφίας της χώρας και των περιορισμένων αποστάσεων στην ενδοχώρα (αδυναμία σιδηροδρομικών συνδέσεων), ενώ στην ΕΕ-28, το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται σε 76,4%. Η γεωγραφία της χώρας (νησιά, κλπ.) επιβάλλει, επίσης, την ανάπτυξη των συνδυασμένων μεταφορών (χερσαίες και θαλάσσιες) με τα λιμάνια και τα πλοία (και σε κάποιο βαθμό τους σιδηροδρόμους) να παίζουν σημαντικό ρόλο στην παροχή υπηρεσιών logistics, και πάλι σε συνδυασμό με την ανάπτυξη αποθηκευτικών χώρων στα λιμάνια. Στο τοπίο αυτό, που διαμορφώνεται, οι αεροπορικές μεταφορές έχουν

προς το παρόν περιορισμένο ρόλο. Οι θαλάσσιες μεταφορές, τέλος, κατέχουν τη μερίδα του λέοντος στις εμπορευματικές μεταφορές, με τις υποδομές εμπορευματικών μεταφορών στα λιμάνια να μετασχηματίζονται σε κόμβους logistics διεθνούς εμβέλειας, με τη συνδρομή των ιδιωτικοποιήσεων στον Πειραιά- Cosco και την πρόσφατη ανάθεση του λιμανιού της Θεσσαλονίκης σε ιδιώτες προς ανάπτυξη. Σε συνδυασμό, δε, με τους σύγχρονους οδικούς άξονες, και τις επενδύσεις στο σιδηροδρομικό μεταφορικό έργο (με ιδιωτικές εταιρίες να εισέρχονται στον κλάδο), η χώρα μετατρέπεται σταδιακά σε κόμβο διαμετακομιστικού εμπορίου, με το λιμάνι του Πειραιά, ειδικότερα, να αποτελεί μια από τις κύριες πύλες εισόδου της Κίνας στην Ευρώπη.

Η χώρα πρέπει να υλοποιήσει με ταχύτερα βήματα την Εθνική Στρατηγική Logistics που έχει διαμορφωθεί με τη συμμετοχή του ΣΕΒ, της ΕΕΛ, επιχειρήσεων του κλάδου και της δημόσιας διοίκησης στο πλαίσιο του Εθνικού Συμβουλίου Εφοδιαστικής Αλυσίδας και έχει εγκριθεί από το ΚΥΣΟΙΠ το 2014 και το 2017.

Συμπερασματικά, ο κλάδος των logistics είναι ένας από τους πιο σημαντικούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας, έχει πλούσιο παρελθόν και ακόμη λαμπρότερο μέλλον, καθώς η οικονομία της Ελλάδας διεθνοποιείται και γίνεται όλο και πιο εξωστρεφής. Η Ελλάδα ξοδεύει εδώ και πολλά χρόνια το 50% του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων στις μεταφορές. Παρόλα αυτά, μόλις τώρα αρχίζει να αποκτά οδικό δίκτυο εφάμιλλο των ευρωπαϊκών. Οι σιδηροδρομικές διασυνδέσεις υστερούν, αν και αναμένονται νέες επενδύσεις που θα διευκολύνουν τις εμπορευματικές μεταφορές, μέσα στη χώρα, αλλά και εκτός Ελλάδας. Αλλά και οι θαλάσσιες μεταφορές δεν υποστηρίζονται επαρκώς από λιμενικές και εμπορευματικές υποδομές.

Η χώρα πρέπει να υλοποιήσει με ταχύτερα βήματα την Εθνική Στρατηγική Logistics που έχει διαμορφωθεί με τη συμμετοχή του ΣΕΒ, της ΕΕΛ, επιχειρήσεων του κλάδου και της δημόσιας διοίκησης στο πλαίσιο του Εθνικού Συμβουλίου Εφοδιαστικής Αλυσίδας και έχει εγκριθεί από το ΚΥΣΟΙΠ το 2014 και το 2017. Η στρατηγική είναι εκείνη που καθορίζει που πρέπει να φτιαχτούν υποδομές εφοδιαστικής αλυσίδας και πως θα συνδεθούν με τις εμπορευματικές πύλες τις χώρες (λιμάνια και αεροδρόμια). Η Επιτροπή Εφοδιαστικής Αλυσίδας του ΣΕΒ και ο Τομέας Βιομηχανίας Αναπτυξιακών Πολιτικών και Δικτύων του ΣΕΒ έχουν καταγράψει βέλτιστες πρακτικές logistics, και καταθέσει σχετικές προτάσεις προς το Εθνικό Συμβούλιο Ανάπτυξης της Εφοδιαστικής και την κυβέρνηση. Μέχρι σήμερα έχουν υπάρξει σημαντικές επιτυχίες, όπως:

1. Έκδοση δευτερογενούς νομοθεσίας στον Ν4302 (νόμος για την εφοδιαστική), μετά από συνεχείς πιέσεις και καθυστερήσεις. Αφορά στην αδειοδότηση, στους κανόνες πυρασφάλειας, στους κανονισμούς εσόδων – εξόδων, κτλ.
2. Μείωση κόστους και χρόνου αδειοδότησης και λειτουργίας των φορολογικών αποθηκών ως και 35%.
3. Απλοποίηση των διαδικασιών ΦΠΑ στις τελωνειακές αποθήκες και στις ελεύθερες ζώνες, που μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική βελτίωση των ταμειακών ροών του κλάδου αλλά και προσέλκυση διεθνών φορτίων.
4. Μείωση του κόστους για τις εγκρίσεις Εγκεκριμένων Οικονομικών Φορέων (ΑΕΟ: Authorized Economic Operator), αλλά και των απλουστευμένων τελωνειακών διαδικασιών, παράλληλα με απλοποίηση της αδειοδοτικής διαδικασίας τους.
5. Απλοποίηση της ηλεκτρονικής επικοινωνίας και των διασαφήσεων με τα τελωνεία.
6. Προώθηση των ηλεκτρονικών τιμολογήσεων και προτυποποίηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών. Το νομοσχέδιο σε διαβούλευση και ενσωματώνει πολλές από τις προτάσεις του κλάδου και του ΣΕΒ.

Απαιτούνται όμως γρήγορες αποφάσεις και σε άλλες δράσεις logistics για να μη χάνονται επενδυτικές ευκαιρίες. Ο ΣΕΒ, μεταξύ άλλων, προτείνει την υλοποίηση των παρακάτω δράσεων/εκκρεμοτήτων:

A. Εκκρεμότητες Υψηλής προτεραιότητας / Ταχείας υλοποίησης

1. Δημιουργία Γ.Γ. Εφοδιαστικής στο Υπουργείο Ανάπτυξης.
2. **Απλοποίηση αδειοδότησης:**
 - Έκδοση νεότερης ΚΥΑ για εναρμόνιση των όρων δόμησης αποθηκών με τις διεθνείς πρακτικές (πχ όγκοι, ύψη, κτλ)
 - Επιτάχυνση στη δημιουργία αστικών κέντρων διανομής σε περιοχές εντός του οικιστικού ιστού που μπορούν να διευκολύνουν την αστική διανομή με «καθαρά» οχήματα μικρού μεγέθους, τοπικές (μικρές) αποθήκες, κτλ.
3. **Ταχεία εφαρμογή ηλεκτρονικών συναλλαγών** σε όλο το κύκλωμα. Σύνδεση παραστατικών (πχ δελτία αποστολής, φορτωτικές, ειδικά πιστοποιητικά, κτλ) με τα τιμολόγια και τους ελέγχους λαθρεμπορίου.
4. **Σύγχρονες μεταφορικές συνδέσεις:** Νέο σχέδιο ανάπτυξης και δημιουργίας περιφερειακών υποδομών και υπηρεσιών εφοδιαστικής.
5. **Νέο εθνικό σχέδιο προ-χωροθέτησης** υποδομών εμπορευματικών κέντρων (συμπεριλαμβανομένων των agro-logistics).
6. **Κίνητρα επιχειρηματικής ανάπτυξης:**
 - Ανανέωση του στόλου φορτηγών. Να επιτρέπεται η χρονομίσθωση ή/και κίνητρα συγχωνεύσεων για τη δημιουργία μεγαλύτερων σχημάτων.
 - Διευκόλυνση και επιτάχυνση της συγκέντρωσης στο κλάδο της εφοδιαστικής.
 - Κίνητρα μετεγκατάστασης σε οργανωμένες περιοχές.
7. **Χρηματοδοτικά εργαλεία:**
 - Δυνατότητα στα πλαίσια του ΕΠΑΝΕΚ δημιουργίας κάθετου προγράμματος για την εφοδιαστική αλυσίδα.
 - Ενίσχυση συνεργατικών σχημάτων.
 - Τεχνολογίες βελτιστοποίησης, αυτοματοποίησης αποθηκών (Warehouse 4.0), μείωσης κόστους

στην διακίνηση (ειδικά στο last mile), ψηφιοποίηση, παρακολούθηση στόλου, βελτιστοποίηση διαδρομών, κτλ και λιγότερο σε αγορές υλικών και εξοπλισμών γραφείου.

- Υποδομές κυκλοφοριακής διασύνδεσης και ΤΠΕ (πχ οπτικές ίνες, τηλεφωνία, κτλ).

B. Εκκρεμότητες Μέσης Προτεραιότητας / Μεσοπρόθεσμης Υλοποίησης

8. **Ανάπτυξη λιμανιών, λιμενικών υποδομών και dry-ports μέσω ΣΔΙΤ** για τη δημιουργία εμπορευματικών πυλών εισόδου / εξόδου:
 - **Αναβάθμιση της λειτουργίας** όλων των πυλών εισόδου της χώρας – λιμάνια, αεροδρόμια, σύνορα – με παραχώρηση της λειτουργίας των υποδομών και καλύτερη αξιοποίηση τους μέσω επενδύσεων.
 - **Σύνδεση των πυλών εισόδου της χώρας με το οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο** καθώς και σύνδεση με όλα τα παραγωγικά κέντρα.
 - **Επιτάχυνση κατασκευής σιδηροδρομικών συνδέσεων με τις βιομηχανικές ή άλλες περιοχές.** Σύνδεση εμπορευματικών και βιομηχανικών περιοχών με σιδηρόδρομο (last mile). Να επιτρέπεται η ανάπτυξη υποδομών «τελευταίου μέτρου» από ιδιώτες.
 - **Σχεδιασμός δικτύου** (κόμβοι – διαδρομές) agrolistics.
 - Να επιτρέπεται η **μεταφορά νταλικών σε βαγόνια τρένου** μέχρι τη Νότια Ελλάδα.
9. **Θεσμοθέτηση υφιστάμενων μεγάλων εγκαταστάσεων ως Εμπορευματικά Κέντρα.**
10. **Μείωση γραφειοκρατίας:**
 - Καταγραφή όλων των δικαιολογητικών και αδειών που απαιτούνται για την λειτουργία των ΚΑΔ και λοιπών αποθηκών και των σχετικών διαδικασιών.
 - Απλοποίηση, τροποποίηση και κωδικοποίηση νομοθεσίας όσον αφορά τις κατηγορίες χρήσεων και τύπους για αποθήκες και ΚΑΔ των ΠΔ. 59/2018, Ν.3982/2011 και Ν. 4302 /2014.
11. **Πρώθηση ελληνικών logistics:** Αναλυτικό business plan νέου φορέα πρώθησης.

Δ09: Στοιχεία κλάδου μεταφορών και αποθήκευσης 2015 – 2017
(Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί, 2017)

Σύνολο κλάδου

	2015	2016	2017	%Δ 2015	%Δ 2016	%Δ 2017
Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (κέρδη, αμοιβές, αποσβέσεις, € εκατ. τρεχ. τιμές)	10.940,4	10.468,4	10.994,4	0,2%	-4,3%	5,0%
Λειτουργικό πλεόνασμα (€ εκατ. τρεχ. Τιμές)	2.029,6	1.937,4	2.250,2	4,4%	-4,5%	16,1%
Αμοιβές μισθωτών (βασικός μισθός + εργοδοτικές εισφορές, € εκατ. τρεχ. τιμές)	3.127,1	3.158,5	3.230,8	-3,8%	1,0%	2,3%
Μισθοί και ημερομίσθια (βασικός μισθός, € εκατ. τρεχ. τιμές)	2.505,3	2.537,0	2.599,2	-3,1%	1,3%	2,5%
Αριθμός μισθωτών (χιλ. άτομα)	112,39	116,13	119,27	1,6%	3,3%	2,7%
Σύνολο απασχολούμενων (χιλ. άτομα)	187,92	194,11	196,18	-1,1%	3,3%	1,1%
ΑΠΑ ανά απασχολούμενο (€ χιλ., τιμές 2010)	55,1	49,8	52,0	-6,0%	-9,7%	4,4%
Αμοιβές μισθωτών ανά μισθωτό (€ χιλ., τρεχ. τιμές)	27,8	27,2	27,1	-5,3%	-2,2%	-0,4%
Μισθοί και ημερομίσθια ανά μισθωτό (€ χιλ., τρεχ. τιμές)	22,3	21,8	21,8	-4,6%	-2,0%	-0,2%
Μοναδιαίο κόστος εργασίας (2010 = 100)	87,7	92,5	88,7	-6,4%	5,5%	-4,2%

Σημ.: Οι αμοιβές των αυτοαπασχολούμενων περιλαμβάνονται στο λειτουργικό πλεόνασμα (κέρδη)

Ανάλυση σε υποκλάδους
Ακαθάριστη Προστιθέμενη αξία (€ εκατ. τρεχ. τιμές)

	2015	2016	2017	%Δ 2015	%Δ 2016	%Δ 2017
Μεταφορές και αποθήκευση	10.940,4	10.468,4	10.994,4	0,2%	-4,3%	5,0%
Χερσαίες	2.893,7	2.890,2	2.966,4	-5,4%	-0,1%	2,6%
Θαλάσσιες	5.063,9	4.343,0	4.702,5	-1,2%	-14,2%	8,3%
Αεροπορικές	585,9	620,3	657,6	12,9%	5,9%	6,0%
Αποθήκευση	1.977,5	2.185,8	2.259,8	9,2%	10,5%	3,4%
Ταχυδρομεία	419,3	429,2	407,9	2,0%	2,4%	-5,0%

Ακαθάριστη Προστιθέμενη αξία (€ εκατ. τιμές 2010)

	2015	2016	2017	%Δ 2015	%Δ 2016	%Δ 2017
Μεταφορές και αποθήκευση	10.351,5	9.660,6	10.192,1	-6,9%	-6,7%	5,5%
Χερσαίες	3.209,5	3.093,5	3.248,5	-9,4%	-3,6%	5,0%
Θαλάσσιες	4.250,7	3.605,9	3.898,0	-12,1%	-15,2%	8,1%
Αεροπορικές	566,9	657,1	633,5	35,0%	15,9%	-3,6%
Αποθήκευση	1.944,6	1.998,3	2.080,9	0,2%	2,8%	4,1%
Ταχυδρομεία	319,5	315,5	323,8	-8,4%	-1,3%	2,6%

Λειτουργικό πλεόνασμα (€ εκατ. τρεχ. τιμές)

	2015	2016	2017	%Δ 2015	%Δ 2016	%Δ 2017
Μεταφορές και αποθήκευση	2.029,6	1.937,4	2.250,2	4,4%	-4,5%	16,1%
Χερσαίες	-898,8	-578,4	-706,7	26,1%	-35,6%	22,2%
Θαλάσσιες	1.677,2	952,8	1.339,9	-2,1%	-43,2%	40,6%
Αεροπορικές	362,6	419,0	469,5	23,6%	15,6%	12,1%
Αποθήκευση	831,9	1.069,1	1.111,3	30,6%	28,5%	3,9%
Ταχυδρομεία	56,6	74,9	36,1	349,2%	32,3%	-51,8%

Δ09: Στοιχεία κλάδου μεταφορών και αποθήκευσης 2015 – 2017 (συνέχεια)
Αμοιβές μισθωτών (βασικοί μισθοί και ημερομίσθια + εργοδοτικές εισφορές, € εκατ. τρεχ. Τιμές)

	2015	2016	2017	%Δ 2015	%Δ 2016	%Δ 2017
Μεταφορές και αποθήκευση	3.127,1	3.158,5	3.230,8	-3,8%	1,0%	2,3%
Χερσαίες	967,6	961,7	1.011,3	-5,5%	-0,6%	5,2%
Θαλάσσιες	820,6	875,5	864,0	0,0%	6,7%	-1,3%
Αεροπορικές	166,1	147,9	139,0	-0,6%	-11,0%	-6,0%
Αποθήκευση	845,7	851,3	873,7	-3,8%	0,7%	2,6%
Ταχυδρομεία	327,0	322,2	342,7	-9,0%	-1,5%	6,4%

Μισθοί και ημερομίσθια (βασικοί μισθοί και ημερομίσθια, € εκατ. τρεχ. τιμές)

	2015	2016	2017	%Δ 2015	%Δ 2016	%Δ 2017
Μεταφορές και αποθήκευση	2.505,3	2.537,0	2.599,2	-3,1%	1,3%	2,5%
Χερσαίες	701,5	695,6	730,6	-3,9%	-0,8%	5,0%
Θαλάσσιες	772,2	824,5	812,4	0,3%	6,8%	-1,5%
Αεροπορικές	149,1	132,9	124,6	0,0%	-10,9%	-6,2%
Αποθήκευση	630,7	635,2	668,5	-4,2%	0,7%	5,2%
Ταχυδρομεία	251,8	248,9	263,1	-9,5%	-1,2%	5,7%

ΑΠΑ ανά απασχολούμενο (τιμές 2010)

	2015	2016	2017	%Δ 2015	%Δ 2016	%Δ 2017
Μεταφορές και αποθήκευση	55,1	49,8	52,0	-6,0%	-9,7%	4,4%
Χερσαίες	31,1	29,1	30,4	-6,4%	-6,7%	4,6%
Θαλάσσιες	152,3	118,7	132,1	-16,4%	-22,1%	11,3%
Αεροπορικές	87,6	112,5	117,3	28,9%	28,4%	4,3%
Αποθήκευση	55,3	55,3	54,1	1,9%	0,0%	-2,1%
Ταχυδρομεία	20,9	20,6	20,3	-10,5%	-1,3%	-1,5%

Αμοιβές μισθωτών ανά μισθωτό (τρεχ. τιμές)

	2015	2016	2017	%Δ 2015	%Δ 2016	%Δ 2017
Μεταφορές και αποθήκευση	27,8	27,2	27,1	-5,3%	-2,2%	-0,4%
Χερσαίες	25,0	23,9	24,0	-6,4%	-4,5%	0,3%
Θαλάσσιες	32,7	32,2	32,8	-4,9%	-1,3%	1,6%
Αεροπορικές	25,7	25,3	25,7	-5,1%	-1,4%	1,6%
Αποθήκευση	30,5	29,8	28,8	-2,1%	-2,1%	-3,5%
Ταχυδρομεία	22,8	22,5	22,9	-11,0%	-1,5%	2,1%

Μισθοί και ημερομίσθια ανά μισθωτό (τρεχ. τιμές)

	2015	2016	2017	%Δ 2015	%Δ 2016	%Δ 2017
Μεταφορές και αποθήκευση	22,3	21,8	21,8	-4,6%	-2,0%	-0,2%
Χερσαίες	18,1	17,3	17,3	-4,7%	-4,7%	0,2%
Θαλάσσιες	30,7	30,4	30,8	-4,6%	-1,2%	1,4%
Αεροπορικές	23,0	22,8	23,1	-4,5%	-1,2%	1,4%
Αποθήκευση	22,7	22,3	22,0	-2,5%	-2,0%	-1,0%
Ταχυδρομεία	17,6	17,4	17,6	-11,5%	-1,2%	1,5%

Σύνολο απασχολούμενων (μισθωτοί, ημερομίσθιοι και αυτοαπασχολούμενοι)

(χιλ. άτομα)	2015	2016	2017	%Δ 2015	%Δ 2016	%Δ 2017
Μεταφορές και αποθήκευση	187,92	194,11	196,18	-1,1%	3,3%	1,1%
Χερσαίες	103,10	106,46	106,91	-3,2%	3,3%	0,4%
Θαλάσσιες	27,91	30,39	29,51	5,1%	8,9%	-2,9%
Αεροπορικές	6,47	5,84	5,40	4,7%	-9,7%	-7,5%
Αποθήκευση	35,16	36,14	38,44	-1,7%	2,8%	6,4%
Ταχυδρομεία	15,28	15,29	15,93	2,3%	0,1%	4,2%

Μισθωτοί και ημερομίσθιοι

(χιλ. άτομα)	2015	2016	2017	%Δ 2015	%Δ 2016	%Δ 2017
Μεταφορές και αποθήκευση	112,39	116,13	119,27	1,6%	3,3%	2,7%
Χερσαίες	38,70	40,26	42,21	0,9%	4,0%	4,8%
Θαλάσσιες	25,13	27,16	26,38	5,1%	8,1%	-2,9%
Αεροπορικές	6,47	5,84	5,40	4,7%	-9,7%	-7,5%
Αποθήκευση	27,75	28,53	30,34	-1,7%	2,8%	6,3%
Ταχυδρομεία	14,33	14,34	14,94	2,3%	0,1%	4,2%

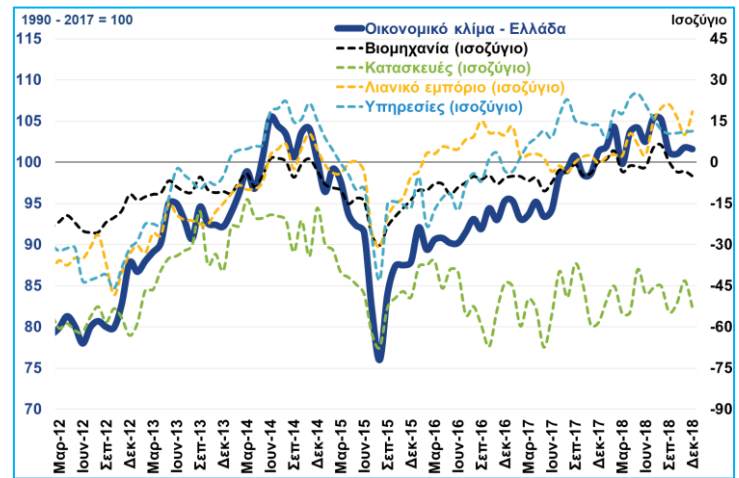
Οικονομικές εξελίξεις

Οικονομικό κλίμα: Σχεδόν αμετάβλητο παρέμεινε το οικονομικό κλίμα τον Δεκέμβριο του 2018 σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα, καθώς η ανάκαμψη των επιχειρηματικών προσδοκιών στο λιανικό εμπόριο, μετά την πτώση που σημείωσαν τους δύο προηγούμενους μήνες, και η νέα βελτίωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης, αντισταθμίστηκαν από την επιδείνωση του κλίματος στη βιομηχανία και στις κατασκευές.

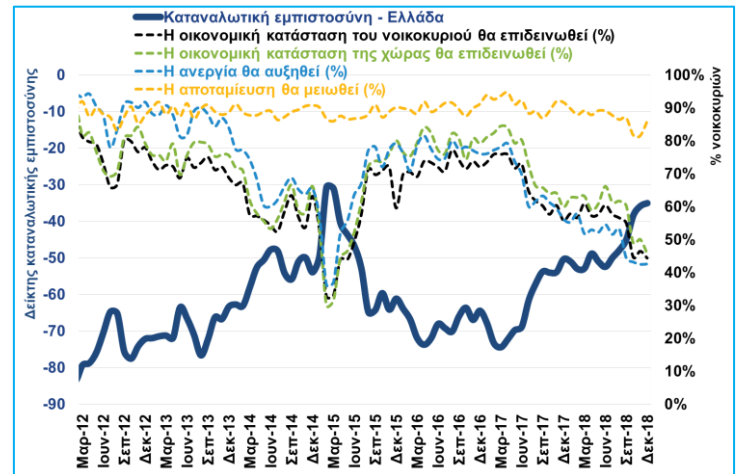
Ειδικότερα, ο δείκτης οικονομικού κλίματος διαμορφώθηκε στις 101,6 μονάδες, από 101,8 τον προηγούμενο μήνα και 101,3 τον Δεκέμβριο του 2017 (**Δ10**), ενώ η καταναλωτική εμπιστοσύνη βελτιώθηκε για 6^ο συνεχόμενο μήνα και διαμορφώθηκε στις -35 μονάδες, από -35,8 τον προηγούμενο μήνα και -50,3 τον Δεκέμβριο του 2017, κυρίως λόγω των θετικών εκτιμήσεων των νοικοκυριών για την οικονομική τους κατάσταση και τη γενικότερη κατάσταση της χώρας, την ώρα όμως που η πρόθεσή τους για αποταμίευση υποχωρεί (**Δ11**). Η αισιοδοξία των νοικοκυριών αποτυπώνεται επίσης στην πρόθεσή τους για μείζονες αγορές, με το ποσοστό αυτών που εκτιμούν ότι θα προβούν σε νέες αγορές να ανέρχεται σε 7,3%, από 3,9% στις αρχές του έτους, και αντίστοιχα αυτών που εκτιμούν μείωση των αγορών να μειώνεται σταθερά (43,5% από 61,8% στις αρχές του έτους).

Πιο αναλυτικά, στη βιομηχανία οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την εξέλιξη της παραγωγής τους επόμενους μήνες επιδεινώνονται, όμως το ισοζύγιο θετικών – αρνητικών απαντήσεων εξακολουθεί να διαμορφώνεται σε θετικό έδαφος. Θετικό επίσης είναι το ισοζύγιο των προβλέψεων για την απασχόληση, το οποίο μάλιστα βελτιώθηκε. Αντίθετα, οι εκτιμήσεις για το επίπεδο νέων παραγγελιών, ιδίως για εξαγωγές, επιδεινώθηκαν αισθητά (**Δ12**). Συγκεκριμένα, το 20,8% των επιχειρήσεων (από 22,7% τον προηγούμενο μήνα και) εκτιμούν ότι η παραγωγή το επόμενο τρίμηνο θα αυξηθεί, το 5,6% (από 6,4% τον προηγούμενο μήνα) δηλώνει άνοδο των νέων παραγγελιών και μόλις το 4,6% (από 7,7% τον προηγούμενο μήνα) προβλέπει αύξηση των εξαγωγών.

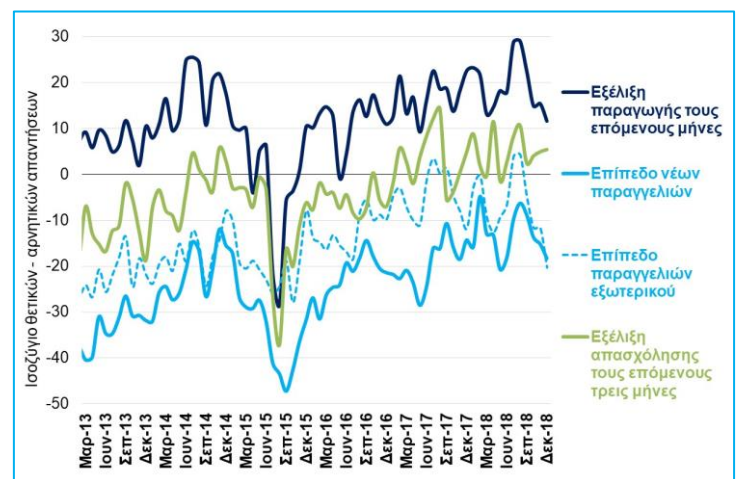
Δ10: Δείκτης οικονομικού κλίματος και επιχειρηματικές προσδοκίες στους βασικούς κλάδους (EE - DG ECFIN, Δεκ. 2018)

Δ11: Καταναλωτική εμπιστοσύνη και εκτιμήσεις νοικοκυριών (EE - DG ECFIN, Δεκ. 2018)

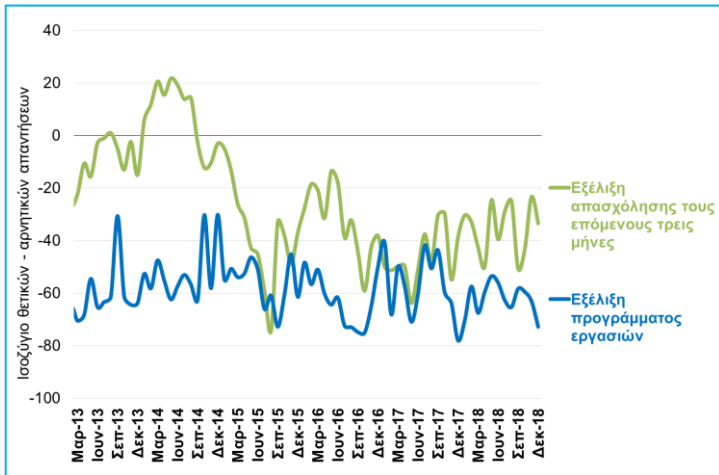

Δ12: Επιχειρηματικές προσδοκίες στη βιομηχανία (EE - DG ECFIN, Δεκ. 2018)

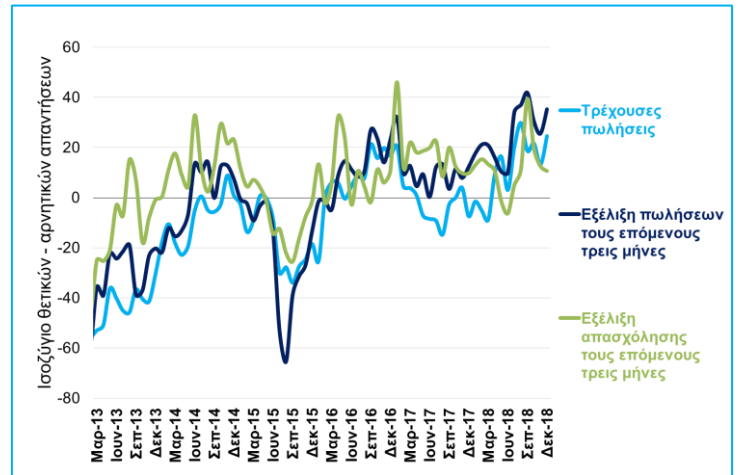

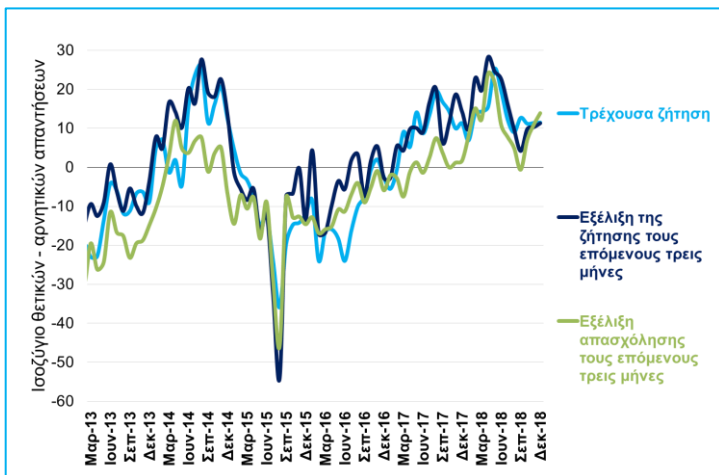
Δ13: Επιχειρηματικές προσδοκίες στις κατασκευές
(EE - DG ECFIN, Δεκ. 2018)

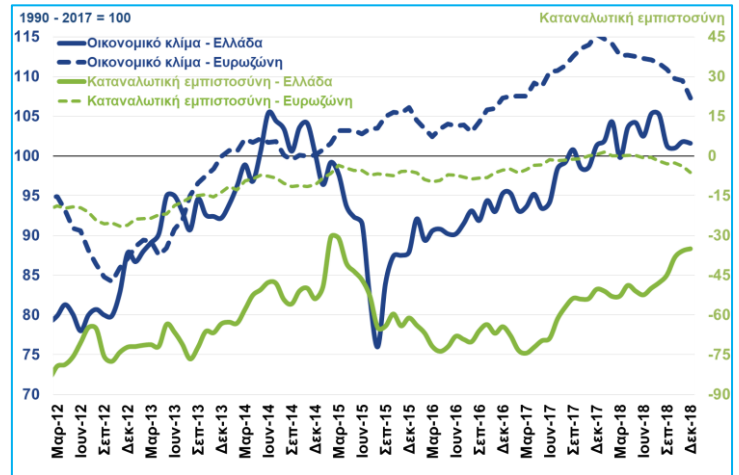
Δ15: Επιχειρηματικές προσδοκίες στο λιανικό εμπόριο
(EE - DG ECFIN, Δεκ. 2018)

Δ14: Επιχειρηματικές προσδοκίες στις υπηρεσίες
(EE - DG ECFIN, Δεκ. 2018)

Δ16: Οικονομικό κλίμα και καταναλωτική εμπιστοσύνη: Ελλάδα και Ευρωζώνη
(EE - DG ECFIN, Δεκ. 2018)

Αναφορικά με τους υπόλοιπους τομείς, στις κατασκευές, οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για την εξέλιξη του προγράμματος εργασιών και της απασχόλησης εμφανίζονται δυσμενέστερες σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα, χωρίς πάντως να διαμορφώνεται μία σαφής τάση βελτίωσης ή επιδείνωσης (Δ13). Στις υπηρεσίες, οι επιχειρηματικές προσδοκίες παρέμειναν σχεδόν αμετάβλητες, με τις περισσότερες επιχειρήσεις να εμφανίζονται αισιόδοξες για την τρέχουσα ζήτηση και την εξέλιξή της τους επόμενους τρεις μήνες, όπως επίσης και για την απασχόληση (Δ14). Τέλος, στο λιανικό εμπόριο οι επιχειρηματικές προσδοκίες, μετά από σημαντική υποχώρηση κατά τους δύο προηγούμενους μήνες, τον Δεκέμβριο του 2018 ανακάμπτουν, με την αισιοδοξία

των επιχειρήσεων για τις τρέχουσες πωλήσεις και την πορεία τους το επόμενο διάστημα να αυξάνεται, λόγω των εορτών των Χριστουγέννων και ενόψει των χειμερινών εκπτώσεων κατά τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο του 2019 (Δ15).

Σημειώνεται ότι το οικονομικό κλίμα στην Ευρωζώνη υποχώρησε σημαντικά τον Δεκέμβριο του 2018 για 8^ο συνεχόμενο μήνα (Δ16), ως αποτέλεσμα κυρίως της νέας επιδείνωσης των προσδοκιών στη βιομηχανία, με τις επιχειρήσεις να εμφανίζονται περισσότερο απαισιόδοξες αναφορικά με την εξέλιξη της παραγωγής, τις νέες παραγγελίες και το επίπεδο των αποθεμάτων. Παράλληλα εμφανίζονται πτωτικές τάσεις στις υπηρεσίες, τις κατασκευές, όπως επίσης

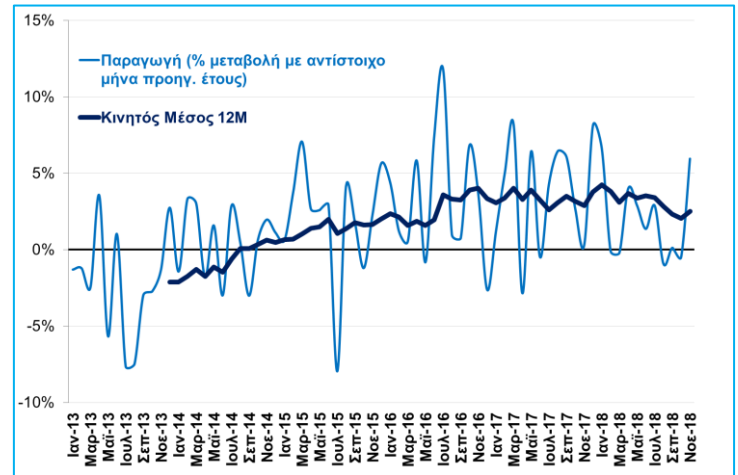

και στην καταναλωτική εμπιστοσύνη, ενώ αντίθετα στο λιανικό εμπόριο το κλίμα βελτιώνεται.

Βιομηχανική παραγωγή: Σημαντική ανάκαμψη παρουσίασε η παραγωγή στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών τον Νοέμβριο του 2018 (+6%, έναντι +0,3% τον Νοέμβριο του 2017), έπειτα από οριακή κάμψη τον προηγούμενο μήνα (-0,5%) και παρά την υποχώρηση των επιχειρηματικών προσδοκιών στη βιομηχανία στην Ελλάδα και γενικότερα στην Ευρώπη το τελευταίο τρίμηνο του έτους. Πάντως, η τάση που διαμορφώνεται είναι μεν θετική, αλλά ο ρυθμός ανόδου παρουσιάζει επιβράδυνση από τις αρχές του 2018 (**Δ17**). Η άνοδος της παραγωγής κατά τον Νοέμβριο οφείλεται κυρίως στους κλάδους ποτών (+10,9%), φαρμακευτικών προϊόντων (+23%), χημικών (+10,9%), μεταλλικών προϊόντων (+10,4%), επίπλων (+11,4%), και ηλεκτρονικών υπολογιστών (+27,7%). Ανάκαμψη παρουσίασε επίσης η παραγωγή στον κλάδο των τροφίμων τον Νοέμβριο του 2018 (+3,3%), έπειτα από τρεις συνεχόμενους μήνες υποχώρησης.

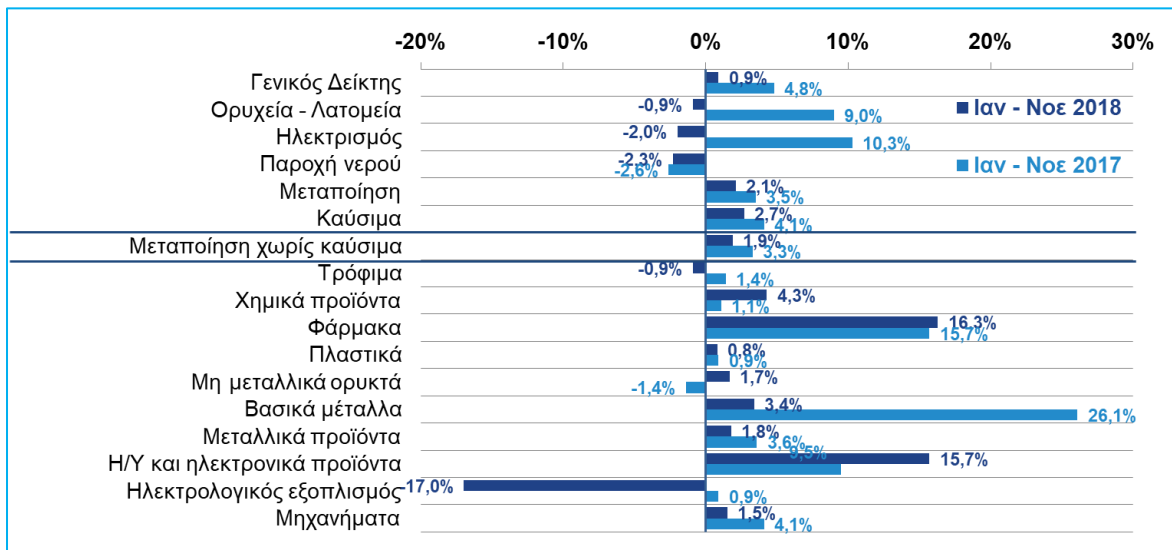
Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Νοε 2018 η παραγωγή στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών εμφανίζει άνοδο +1,9%, επιπλέον αύξησης +3,3% το αντίστοιχο διάστημα το 2017, με τους περισσότερους κλάδους να καταγράφουν θετικές μεταβολές (**Δ18**), ιδίως τα φάρμακα (+16,3%, επιπλέον αύξησης +15,7% το αντίστοιχο διάστημα το 2017) και οι Η/Υ και τα ηλεκτρονικά προϊόντα (+15,7%, επιπλέον αύξησης

Δ17: Δείκτης παραγωγής στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών (ΕΛΣΤΑΤ, Νοε. 2018)

+9,5% το αντίστοιχο διάστημα το 2017). Αντίθετα, η παραγωγή στον κλάδο των τροφίμων εμφανίζει αποδυνάμωση (-0,9%, έναντι αύξησης +1,4% το αντίστοιχο διάστημα το 2017).

Εξαγωγές: Παρά τις τάσεις προστατευτισμού που διαμορφώνονται σε παγκόσμιο επίπεδο και τις επιπτώσεις τους στο διεθνές εμπόριο αγαθών, οι ελληνικές εξαγωγές συνέχισαν να κινούνται ανοδικά τον Νοέμβριο του 2018, παρουσιάζοντας αύξηση +9,2% εξαιρουμένων των καυσίμων και των πλοίων. (**Δ19**). Την ίδια ώρα, οι αντίστοιχες εισαγωγές παρέμειναν σχεδόν αμετάβλητες σε σύγκριση με τον

Δ18: Δείκτες βιομηχανικής παραγωγής σε βασικούς κλάδους (ΕΛΣΤΑΤ, Νοε. 2018)

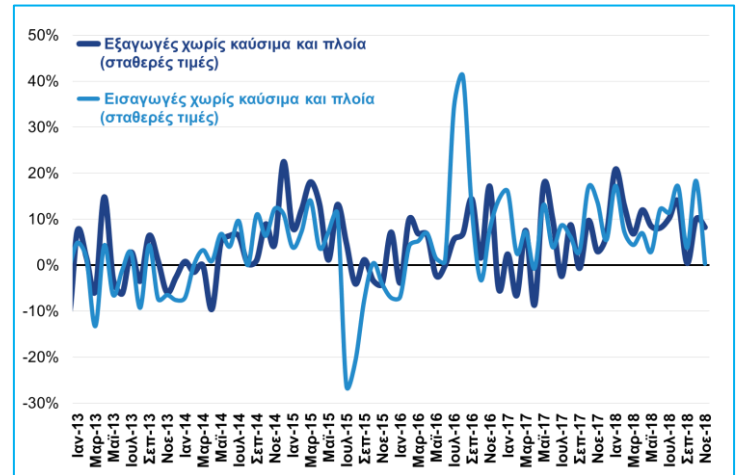

Νοέμβριο του 2017 (+0,7%), με αποτέλεσμα το εμπορικό έλλειμμα να περιοριστεί κατά €143,4 εκατ. Σημειώνεται ότι σε σταθερές τιμές, οι εξαγωγές αγαθών πλην καυσίμων και πλοίων τον Νοέμβριο του 2018 εμφανίζουν άνοδο +8,3% και αντίστοιχες εισαγωγές +0,3% (Δ19).

Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Νοε 2018 οι συνολικές εξαγωγές αγαθών ανήλθαν σε €30,9 δισ. παρουσιάζοντας αύξηση κατά +17,6% σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα το 2017, με όλες τις περισσότερες κατηγορίες προϊόντων να καταγράφουν ανοδικές τάσεις, ιδίως των βιομηχανικών (+13,3%) των τροφίμων (+6,8%) και του λαδιού (+36,5%, Δ20). Κατά το ίδιο διάστημα, οι συνολικές εισαγωγές ανήλθαν σε €51,0 δισ. (+10,7%) και το εμπορικό έλλειμμα διογκώθηκε κατά €322 εκατ. και διαμορφώθηκε σε -€20,2 δισ., ενώ εξαιρουμένων των πλοίων και των καυσίμων, το εμπορικό έλλειμμα διαμορφώθηκε σε -€14,9 δισ. από -€14,2 δισ. το αντίστοιχο διάστημα το 2017 (+5,2%).

Λιανικές πωλήσεις: Πτώση -3,3% σημείωσε ο όγκος λιανικών πωλήσεων πλην καυσίμων τον Οκτώβριο του 2018 σε ετήσια βάση, έπειτα από 7 συνεχόμενους μήνες θετικής μεταβολής. Η μείωση αυτή οφείλεται κυρίως στην υποχώρηση των πωλήσεων σε σύγκριση με τον Οκτώβριο του 2017 στα πολυκαταστήματα (-5,4%), στα μεγάλα καταστήματα τροφίμων (-2,6%), στα καταστήματα φαρμάκων και καλλυντικών (-8,5%) και στα καταστήματα επίπλων (-3,2%), ενώ αύξηση σημειώθηκε μόνο στα βιβλία, είδη δώρων και προϊόντα τεχνολογίας (+0,9%). Σημειώνεται ότι η πτώση του όγκου λιανικών πωλήσεων τον Οκτώβριο του 2018 ακολούθησε την επιδείνωση των επιχειρηματικών προσδοκιών στο λιανικό εμπόριο κατά τον ίδιο μήνα (Δ21) και μπορεί να αποδοθεί στη λήξη της τουριστικής περιόδου, τις αυξημένες φορολογικές υποχρεώσεις των νοικοκυριών και ενδεχομένως στην αναμονή των καταναλωτών για τις εκπτώσεις του Νοεμβρίου και την εορταστική περίοδο των Χριστουγέννων. Πάντως, οι επιχειρηματικές προσδοκίες στο λιανικό εμπόριο βελτιώθηκαν αισθητά τον Δεκέμβριο του 2018, επιστρέφοντας στο επίπεδο που βρίσκονταν πριν την πτώση του Οκτωβρίου.

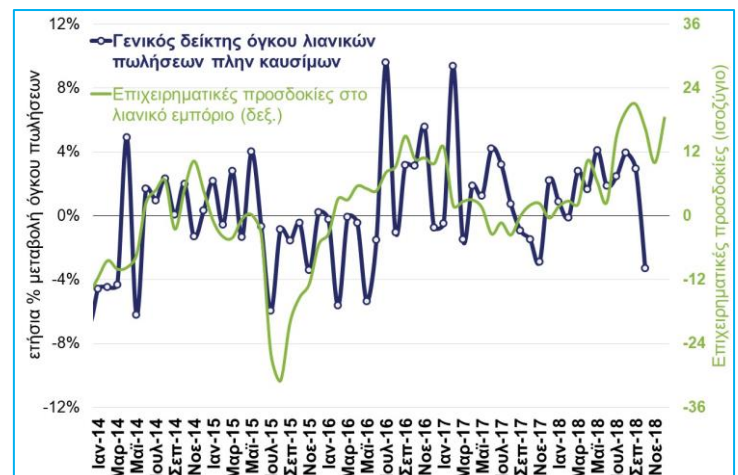
Δ19: Μεταβολή όγκου εξαγωγών και εισαγωγών χωρίς καύσιμα και πλοία (ΕΛΣΤΑΤ, Νοε. 2018)

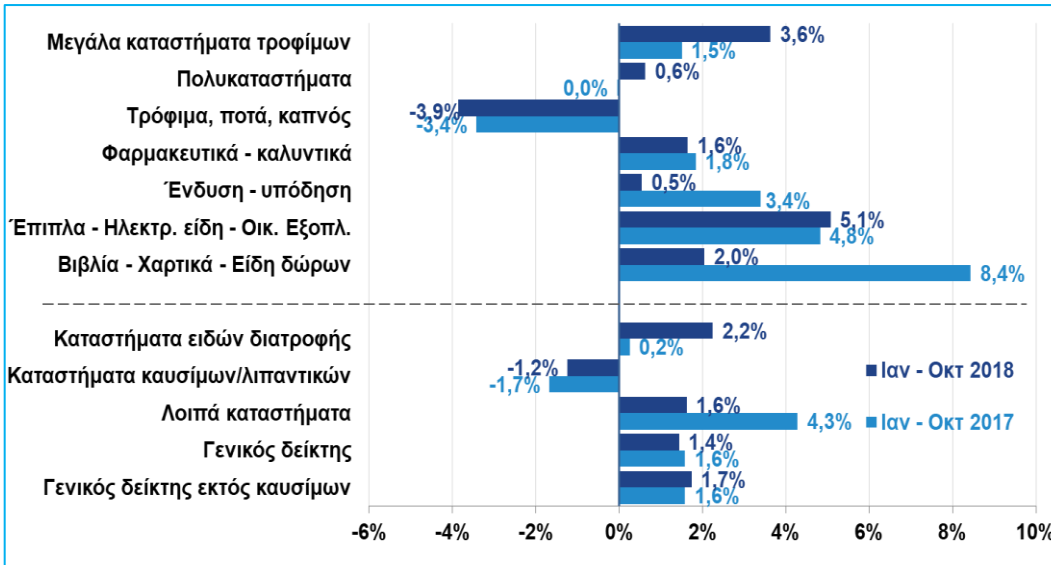

Δ20: Εξαγωγές κατά ομάδα προϊόντων (ΕΛΣΤΑΤ και Eurostat, Νοε. 2018)

	Ιαν – Νοε			
	€ εκατ.	2017	2018	%Δ
Αγροτικά προϊόντα		5.086,2	5.532,5	8,8%
Τρόφιμα και ζώα ζωντανά		3.949,4	4.216,9	6,8%
Ποτά – καπνός		661,4	666,8	0,8%
Λάδια και λίπη ζωικά ή φυτικά		475,4	648,8	36,5%
Πρώτες ύλες		1.160,2	1.225,2	5,6%
Καύσιμα		8.117,3	10.699,8	31,8%
Βιομηχανικά προϊόντα		11.371,9	12.885,9	13,3%
Χημικά		2.804,6	3.199,9	14,1%
Βιομηχανικά είδη κατά Α' ύλη		4.283,5	4.884,3	14,0%
Μηχανήματα		2.363,9	2.673,6	13,1%
Διάφορα βιομηχανικά είδη		1.919,9	2.128,1	10,8%
Άλλα		496,8	513,2	3,3%
Σύνολο		26.232,5	30.856,6	17,6%
Σύνολο χωρίς καύσιμα		18.115,2	20.156,8	11,3%

Δ21: Δείκτης όγκου πωλήσεων και επιχειρηματικές προσδοκίες στο λιανικό εμπόριο (ΕΛΣΤΑΤ, Οκτ. 2018, ΕΕ - DG ECFIN, Δεκ. 2018)

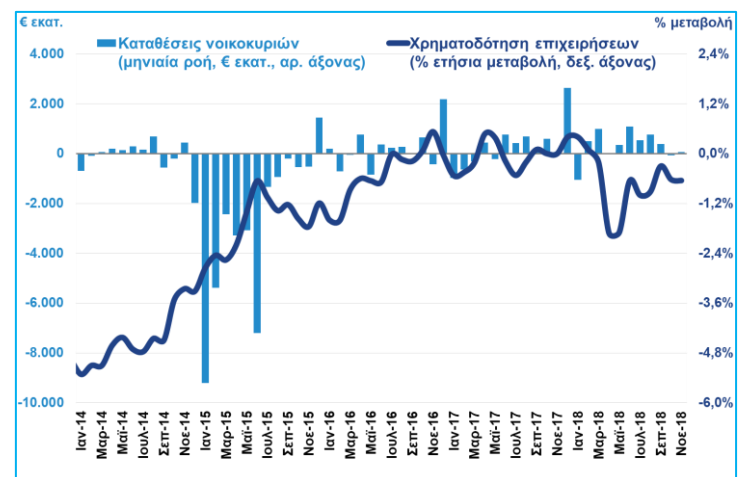

Δ22: Δείκτης όγκου στο λιανικό εμπόριο κατά κατηγορία καταστημάτων (ΕΛΣΤΑΤ, Οκτ. 2018)

Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Οκτ 2018, ο όγκος λιανικών πωλήσεων πλην καυσίμων παρουσίασε άνοδο +1,7%, επιπλέον αύξησης +1,6% το αντίστοιχο διάστημα του 2017. Σημειώνεται ότι ο όγκος πωλήσεων κινείται σε θετικό έδαφος σε όλες τις κατηγορίες καταστημάτων, πλην των εξειδικευμένων καταστημάτων τροφίμων, ποτών και καπνού (-3,9%), γεγονός το οποίο υποδηλώνει μετατόπιση της ζήτησης στα μεγαλύτερα καταστήματα τροφίμων (supermarkets κλπ), όπου ο όγκος πωλήσεων εμφανίζει αξιόλογη άνοδο (+3,6%, Δ22).

Χρηματοδότηση και καταθέσεις: Σε οριακά θετικό έδαφος διαμορφώθηκε η ροή καταθέσεων των νοικοκυριών τον Νοέμβριο του 2018 (+€60 εκατ.), έπειτα από μικρή υποχώρηση τον προηγούμενο μήνα (-€78 εκατ.), ενώ συνολικά το 11μηνο του 2018 οι καταθέσεις των νοικοκυριών αυξήθηκαν κατά €3,5 δισ., με το υπόλοιπό τους να ανέρχεται σε €107,7 δισ. Αντίθετα, οι καταθέσεις των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων μειώθηκαν για 2^ο συνεχόμενο μήνα (-€240 εκατ.), αντανακλώντας τα προβλήματα ρευστότητας που αντιμετωπίζουν και που αποτυπώνονται στον αρνητικό ρυθμό χρηματοδότησης (-0,6%) για 9^ο συνεχόμενο μήνα (Δ23).

Δ23: Καταθέσεις νοικοκυριών και χρηματοδότηση επιχειρήσεων (ΤτΕ, Νοε. 2018)

Εκτέλεση κρατικού προϋπολογισμού: Σύμφωνα με τα οριστικά και αναλυτικά στοιχεία εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού Νοεμβρίου 2018, επιβεβαιώνεται το πρωτογενές αποτέλεσμα των €7,6 δισ., αντί στόχου €4 δισ. και περυσινής αντίστοιχης επίδοσης €4,65 δισ. Τα έσοδα του μηνός Νοεμβρίου του τακτικού προϋπολογισμού συνέχισαν να είναι αυξημένα σε σύγκριση με το 2017, ως αποτέλεσμα τόσο συγκυριακών παραγόντων (ομαλοποίηση εσόδων από καπνικά και των εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων, αύξηση τιμών καυσίμων και κατά προέκταση σχετικού ΦΠΑ) όσο και των φορολογικών μέτρων που πάρθηκαν από τις

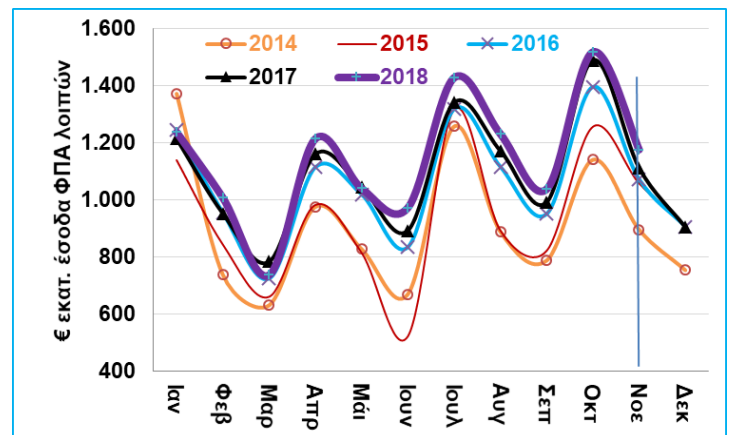

αρχές του έτους (αύξηση ΦΠΑ σε αριθμό νησιών). Η τάση όμως είναι προς σταθεροποίηση αν όχι αποδυναμωση αυτής της θετικής για τα έσοδα διαφοράς.

Η καλή πορεία των εσόδων συνεχίστηκε τον Νοέμβριο, μόνο ελαφρά αποδυναμωμένη σε σύγκριση με την πολύ καλή εικόνα των μηνών που επηρεάστηκαν από τα έσοδα της καλοκαιρινής περιόδου. Έτσι, τα τακτικά έσοδα το 11μήνου ανήλθαν σε €47,9 δισ. (έναντι €46,6 δισ. αντίστοιχα πέρυσι και στόχου €47,74 δισ.). Την επίδοση αυτή στήριξαν κυρίως η ανάκαμψη των εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων, που ήταν συγκρατημένοι για μεγάλο μέρος του έτους λόγω παράτασης στις προθεσμίες υποβολής) και που στο 11μηνο ανήλθαν πλέον σε €3,13 δισ. (έναντι €2,99 δισ. πέρυσι και στόχου €2,99 δισ.), αλλά και την καλή πορεία των εσόδων από τον ΦΠΑ (αλλά όχι ΕΦΚ, που υπολογίζεται στον όγκο και όχι την τιμή και που εμφανίζεται μειωμένος στο 11μηνο σε €3,84 δισ. από €3,95 δισ.) ενεργειακών προϊόντων, που κινείται πλέον ξεκάθαρα εντός των πλαισίων του στόχου. Σε ότι αφορά τον ΦΠΑ, αφαιρώντας πάντα για το 2017 την εγγραφή των €296,16 εκατ. από την παραχώρηση των αεροδρομίων, τον Νοέμβριο τα έσοδα ΦΠΑ λοιπόν ανήλθαν σε €1,18 δισ. από €1,12 δισ. πέρυσι, με αποτέλεσμα η διαφορά με το 2017 να παραμένει θετική, αλλά όχι τόσο ισχυρή όσο τους καλοκαιρινούς μήνες οπότε και τα έσοδα ενισχύθηκαν από την κατάργηση του μειωμένου ΦΠΑ σε αριθμό νησιών (Δ24). Έτσι, για το 11μηνο τα έσοδα από τον κρίσιμο ΦΠΑ λοιπόν ανήλθαν σε €12,6 δισ. έναντι €12,15 δισ. πέρυσι (μετά την αφαίρεση των επίμαχων €296,16 εκατ.), αυξημένα δηλαδή κατά €450 εκατ.. Τα έσοδα από φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων κινούνται και αυτά άνω των επιπέδων του 2017 (€7,81 δισ. έναντι €7,63 δισ. και στόχου €7,79 δισ.), αλλά ειδικά τον Νοέμβριο ανήλθαν σε €888 εκατ., κάτω των εσόδων του 2017 που ήταν €926 εκατ. Αντίστοιχα, τα έσοδα από προηγούμενες οικονομικές χρήσεις ανήλθαν το Νοέμβριο 2018 σε €132 εκατ. αντί €170 εκατ. το Νοέμβριο 2017, με αποτέλεσμα για το 11μηνο τα έσοδα από ΠΟΕ να ανέρχονται το 2018 σε €1,68 δισ. από €1,77 δισ. το αντίστοιχο διάστημα του 2017, δηλαδή μειωμένα σε σχέση με το 2017. Τα έσοδα από

φόρους κατανάλωσης εμφανίζονται σταθερά ενισχυμένα στο 11μηνο σε σύγκριση με το 2017 (€7,7 δισ. αντί €7,47 δισ. το 2017), κυρίως λόγω της καλής πορείας των ΕΦΚ καπνικών και ποτών (€2,69 δισ. στο 11μηνο 2018 αντί €2,47 δισ. πέρυσι), εξέλιξη που όμως οφείλεται κυρίως στη διακύμανση των εσόδων από ΕΦΚ καπνικών λόγω της αύξησης του φόρου αυτού και την ομαλοποίηση των σχετικών εσόδων από το καλοκαίρι του 2018 και ύστερα σε επίπεδα παρεμφερή με την προ αύξηση εποχή (γεγονός που υποδηλώνει υποχώρηση της νόμιμης οικονομικής δραστηριότητας στον κλάδο η οποία ισοφαρίζει την αύξηση των συντελεστών).

Δ24: Έσοδα από «ΦΠΑ λοιπών», μετά από αφαίρεση για το 2017 εσόδων από παραχώρηση αεροδρομίων (Πηγή Υπ. Οικ. Νοε. 2018)

Σε ό,τι αφορά τις δαπάνες, οι πρωτογενείς δαπάνες κινήθηκαν ελαφρά κάτω των επιπέδων του 11μήνου 2017 (€37,35 δισ. έναντι αντίστοιχα €37,43 δισ. πέρυσι), με ανακατατάξεις στις κοινωνικές δαπάνες καθώς προωθούνται συγκεκριμένα κονδύλια που αντικαθιστούν άλλες κατηγορίες κοινωνικών δαπανών, με ενδεικτική περίπτωση τη σημαντική συρρίκνωση πλέον του ετήσιου στόχου για το «οικογενειακό επίδομα» στα €160 εκατ., από €650 εκατ. που είχαν προϋπολογιστεί από τις αρχές του έτους και περυσινή δαπάνη στο 11μηνο 522 εκατ. Την ίδια ώρα οι δαπάνες για μισθοδοσία της κεντρικής κυβέρνησης, μαζί με εισφορές εργοδότη, μισθοδοσία νοσοκομείων και σχετικές παροχές, ανήλθε στο 11μηνο σε €11,66 δισ. από €11,1 δισ. το αντίστοιχο διάστημα πέρυσι, και

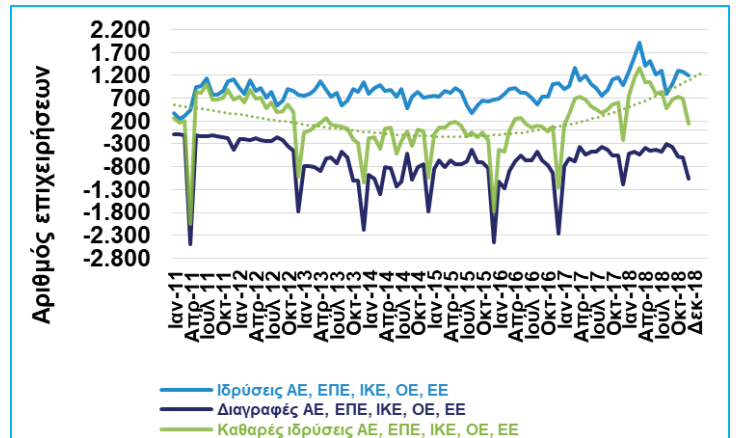

που απορροφούν την επίπτωση της προαναφερόμενης μείωσης που περισσεύει μετά την αύξηση ορισμένων άλλων κοινωνικών δαπανών όπως του κοινωνικού εισοδήματος αλληλεγγύης (έχει νέο στόχο για το έτος €810 εκατ., αυξημένο σε σύγκριση με τον αρχικό στόχο των €760 εκατ. και της περυσινής δαπάνης 11μηνου €485 εκατ.).

Ιδρύσεις επιχειρήσεων: Στο σύνολο του έτους 2018, οι καθαρές ιδρύσεις επιχειρήσεων κινήθηκαν άνω των αντίστοιχων επιπέδων του 2017 για όλες τις εταιρικές μορφές. Στην περίπτωση των ΙΚΕ (7.824 αντί 6.033) και των Ε.Ε. (που ανακάμπτουν ως επιλεγόμενη εταιρική μορφή, 1.431 αντί 574) οι καθαρές ιδρύσεις ήταν αυξημένες, στην περίπτωση των ΑΕ (26 αντί 128 καθαρών διαγραφών), ατομικών επιχειρήσεων (572 αντί 4.796 καθαρών διαγραφών) και ΟΕ (817 αντί 548 καθαρών διαγραφών) οι καθαρές διαγραφές του 2017 αντικαταστάθηκαν από καθαρές ιδρύσεις ενώ τέλος για τις ΕΠΕ (372 καθαρές διαγραφές αντί 578 καθαρές διαγραφές) οι καθαρές διαγραφές περιορίστηκαν.

Το Δεκέμβριο 2018 υπήρξε η εποχική κάμψη των καθαρών ιδρύσεων, με μεγάλη μείωση ιδρύσεων για τις ΙΚΕ και ατομικών επιχειρήσεων αλλά όχι τις άλλες εταιρικές μορφές και αύξηση των διαγραφών όλων των εταιρικών μορφών. Οι διαγραφές για όλες τις εταιρικές μορφές εκτός των ΙΚΕ ήταν μειωμένες το Δεκέμβριο 2018 σε σύγκριση με το Δεκέμβριο 2017, ενώ οι ιδρύσεις ήταν μειωμένες το Δεκέμβριο 2018 σε σύγκριση με το Δεκέμβριο 2017 μόνο για τις ΕΠΕ και ατομικές επιχειρήσεις. Συνολικά, για άλλη μια χρονιά οι καθαρές ιδρύσεις ΑΕ, ΕΠΕ, ΙΚΕ, ΟΕ & ΕΕ αυξήθηκαν (Δ25), κυρίως λόγω της ενίσχυσης των ιδρύσεων ΙΚΕ ταυτόχρονα με τη σταθεροποίηση των διαγραφών όλων των τύπων επιχειρήσεων. Σε ότι αφορά τις ατομικές επιχειρήσεις, μετά την εμφάνιση μεγάλων καθαρών διαγραφών το 2015 και 2016, οι καθαρές ιδρύσεις του 12μήνου 2018 εμφανίζονται ενισχυμένες σε σύγκριση με αυτές του 2017.

Δ25: Ιδρύσεις και διαγραφές ΑΕ, ΕΠΕ, ΙΚΕ, ΟΕ & ΕΕ (ΓΕΜΗ, Δεκ. 2018)

Αγορά εργασίας: Κάθε χρόνο το σύστημα ΕΡΓΑΝΗ εκδίδει ειδικό τεύχος το οποίο περιλαμβάνει για το 10μηνο του έτους επιπλέον στοιχεία. Συγκεκριμένα, προσφέρει ανάλυση στοιχείων για το μήνα Οκτώβριο για τη διάρθρωση της απασχόλησης ανά μισθολογικό κλιμάκιο, μέγεθος επιχειρήσεις και είδος εργοδότη. Αν και η ανάλυση δεν είναι πλήρης (ενδεικτικά απουσιάζει μια ανάλυση της απασχόλησης σε φορείς του ευρύτερου δημοσίου τομέα και με ανάλυση των αποδοχών ανά μισθολογικό κλιμάκιο), τα σχετικά στοιχεία δίνουν κάποια επιπλέον στοιχεία.

Σε ό,τι αφορά την εξέλιξη της απασχόλησης (κατά το ΕΡΓΑΝΗ μοναδικών εργαζομένων, Δ26) καταγράφεται η συνέχιση της διεύρυνσης της μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης η οποία πλέον είναι αυξημένη κατά 26% σε σχέση με τα μεγέθη του 2014. Όμως, και η πλήρης απασχόληση έχει αυξηθεί (κατά 24%, δηλαδή ελαφρά μόνο λιγότερο). Σημαντική είναι η μεγάλη αύξηση όμως των θέσεων πλήρους απασχόλησης σε εύρος μικτών αποδοχών (για το μήνα Οκτώβριο, το 2013 τα στοιχεία ήταν του Νοεμβρίου) €501-600. Ενδιαφέρον έχει όμως ότι αυξάνεται ο αριθμός των απασχολούμενων σε όλα τα μισθολογικά κλιμάκια, αν και γενικά όσο υψηλότερος ο μισθός τόσο μικρότερη η ποσοστιαία (και φυσικά η απόλυτη) αύξηση της απασχόλησης. Τους απασχολούμενους αυτούς δηλώνουν ένας σταθερά αυξανόμενος αριθμός ιδιωτικών επιχειρήσεων (Δ27), αν και μετά από μια απότομη μείωση την περίοδο 2014-2015 αυξάνεται έκτοτε σταθερά και ο αριθμός

Δ26: Ειδικό τεύχος ΕΡΓΑΝΗ Οκτωβρίου, αριθμός μισθωτών απασχολούμενων ανά κλιμάκιο μισθού Οκτωβρίου - Μικτές αποδοχές (ΕΡΓΑΝΗ, ειδικό τεύχος 2018)

Εργαζόμενοι	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ18-14	Δ18-14
Μερική και εκ περιτροπής	277.532	333.918	363.710	382.729	413.285	422.150	26%	88.232
Πλήρης απασχόληση	1.093.918	1.197.261	1.256.135	1.319.795	1.411.152	1.485.795	24%	288.534
501-600€ μισθός ΟΚΤ.	105.401	137.113	155.266	176.256	200.759	216.150	58%	79.037
601-700€	105.523	137.376	151.887	143.328	162.510	173.632	26%	36.256
701-800€	106.271	129.257	139.596	147.583	160.715	168.290	30%	39.033
801-900€	97.690	110.434	115.777	119.526	125.167	133.297	21%	22.863
901-1.000€	88.689	94.585	96.857	106.811	110.175	115.106	22%	20.521
1.001-1.200€	160.667	171.139	171.139	180.216	190.928	200.508	17%	29.369
1.201-1.500€	152.757	151.282	152.648	166.602	172.076	178.473	18%	27.191
1.501-2.000€	128.175	125.953	127.662	135.328	139.954	144.596	15%	18.643
2.001-2.500€	63.971	62.448	63.958	64.945	66.302	68.592	10%	6.144
2.501-3.000€	32.066	29.949	31.217	31.293	32.518	34.185	14%	4.236
>3,000€	52.708	47.725	50.128	47.907	50.048	52.966	11%	5.241
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	1.371.450	1.531.179	1.619.845	1.702.524	1.824.437	1.907.945	25%	376.766

Δ27: Ειδικό τεύχος ΕΡΓΑΝΗ Οκτωβρίου, αριθμός επιχειρήσεων, ιδιωτικού και ευρύτερου δημόσιου τομέα (ΕΡΓΑΝΗ, ειδικό τεύχος 2018)

Επιχειρήσεις	2013	2014	2015	2016	2017	2018	%Δ18-14	Δ18-14
Ιδιωτικού τομέα	194.201	211.588	219.713	230.483	244.499	254.518	20%	42.930
Δημοσίου, ΝΠΙΔ, ΝΔΠΠ, επιχειρήσεις ΟΤΑ	2.494	2.821	2.571	2.670	2.740	2.799	-1%	-22

των νομικών προσώπων που ανακοινώνουν στοιχεία στο σύστημα ΕΡΓΑΝΗ και που ανήκουν στον ευρύτερο δημόσιο τομέα.

Σε ό,τι αφορά την κατανομή των θέσεων εργασίας, αυτή αυξάνεται κυρίως σε μεσαίες επιχειρήσεις (10 έως 49 ασφαλισμένων αλλά και 5 έως 9 ασφαλισμένων), ενώ ακολουθούν οι μεγαλύτερες και μεγάλες επιχειρήσεις. Οι πολύ μικρές επιχειρήσεις με έως 4 ασφαλισμένους εμφανίζουν τη μικρότερη αύξηση θέσεων εργασίας. Σημειώνεται όμως εδώ ότι καταγράφονται θέσεις εργασίας, όχι μοναδικοί απασχολούμενοι, χωρίς όμως να είναι εφικτή από τα δημοσιοποιημένα στοιχεία η κατανομή του φαινομένου αυτού ανά μέγεθος επιχείρησης. Ο αριθμός αυτών των εργαζομένων που φαίνεται να εργάζονται σε περισσότερες των 1 επιχειρήσεις αυξάνεται σταθερά από 44,8 χιλ. το 2014 (για το 2013 δεν υπάρχει το

σχετικό στοιχείο) σε 88,8 χιλ. το 2018, και από άλλες πηγές γνωρίζουμε ότι αφορά κυρίως τη μερική απασχόληση και μικρότερες επιχειρήσεις, γεγονός που μπορεί να συνεισφέρει στην εμφάνιση της τόσο ισχυρής αύξησης των θέσεων εργασίας στις μικρές επιχειρήσεις (5-9 ασφαλισμένοι αλλά και 10 έως 40 ασφαλισμένοι).

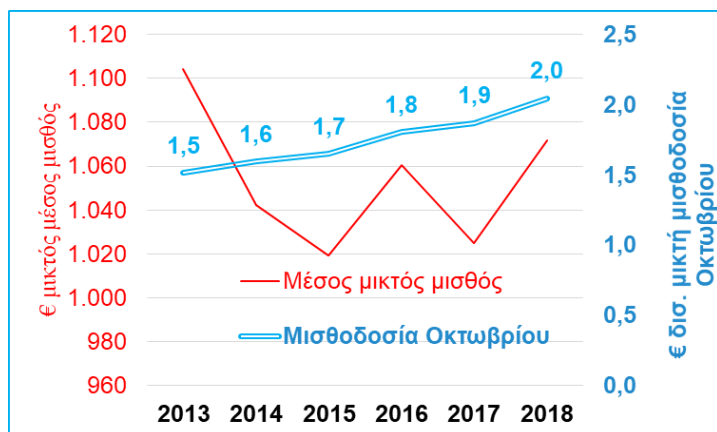
Τέλος, από τους εργοδότες που υποβάλλουν στοιχεία στο ΕΡΓΑΝΗ προκύπτει σταθερά μια αύξηση της μισθοδοσίας του μήνα Οκτωβρίου (Δ29), αν και ο μέσος μισθός δείχνει μετά το 2014 μια τάση σχετικής σταθερότητας με μικρές αυξομειώσεις σε ένα εύρος €1.020-1.060 και ίσως με μια ελαφρά τάση αύξησης σε σχέση με το 2014, που όμως ενδέχεται να οφείλεται και σε τεχνικούς λόγους που σχετίζονται με την υποβολή και επεξεργασία των στοιχείων ειδικά κατά το πρώτο έτος λειτουργίας που ήταν το 2013.

Επιχειρήσεις						
Μισθωτοί	1 έως 4	5 έως 9	10 έως 49	50 έως 249	250 & άνω	Σύνολο
2014	161.766	27.554	21.629	2.942	518	214.409
2015	165.886	29.689	23.094	3.089	523	222.281
2016	171.977	31.983	25.401	3.249	514	233.124
2017	181.237	34.355	27.525	3.535	584	247.236
2018	187.475	36.369	29.132	3.712	625	257.313
%Δ18-14	15,9%	32,0%	34,7%	26,2%	20,7%	20,0%
Δ18-14	25.709	8.815	7.503	770	107	42.904
Θέσεις εργασίας						
Μισθωτοί	1 έως 4	5 έως 9	10 έως 49	50 έως 249	250 & άνω	Σύνολο
2014	281.372	178.896	407.387	294.638	415.703	1.577.996
2015	290.619	192.973	435.401	307.551	447.188	1.673.732
2016	303.362	207.829	478.148	321.900	459.845	1.771.084
2017	321.218	223.645	518.182	350.694	489.741	1.903.480
2018	332.657	236.626	549.421	363.911	514.108	1.996.723
%Δ18-14	18,2%	32,3%	34,9%	23,5%	23,7%	26,5%
Δ18-14	51.285	57.730	142.034	69.273	98.405	418.727

Δ28: Ειδικό τεύχος ΕΡΓΑΝΗ Οκτωβρίου, αριθμός επιχειρήσεων και θέσεις εργασίας (δηλαδή δυνητικά διπλός υπολογισμός εργαζόμενου που εργάζεται σε δυο επιχειρήσεις) ανά μέγεθος επιχείρησης
(ΕΡΓΑΝΗ, ειδικό τεύχος 2018)

Δ29: Ειδικό τεύχος ΕΡΓΑΝΗ Οκτωβρίου, συνολική μικτή μισθοδοσία Οκτωβρίου και μέσος μισθός (μισθοδοσία δια αριθμό μοναδιαίων μισθωτών)
(ΕΡΓΑΝΗ, ειδικό τεύχος 2018)

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ
€362 δισ.
71% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
€60 δισ.
48% συνόλου*

ΠΩΛΗΣΕΙΣ
€61 δισ.
46% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ
€3,3 δισ.**
42% συνόλου**

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
200.000
11% συνόλου ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ
€5 δισ.
20% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
€2,2 δισ.
26% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ
€1,1 δισ.
31% συνόλου****

* 17.454 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2016 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP

** σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων

*** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

**** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει. Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων
και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
T: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation
of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
T: +32 (0) 2 662 26 85
E: kdiamantouros@sev.org.gr

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

